

IZR. TANÜGYI ÉRTESEITŐ

A szerkesztésért felelős: Kornfeld Gyula.

Megjelen minden hó 1-én. — Kiadja az „Orsz. Izr. Tanító-egyesület.” — Előfizetési ár: nem tagok számára egész évre 2 ft. — Az egyesület tagjainak díjmentesen jár. — Az előfizetési pénzek és tagsági díjak Győri Adolf egyesületi pénztároshoz VI., Eötvös-utca 6. szám, küldendők. Szerkesztői iroda: VII., Sip-utca 12. sz.

TARTALOM: Könyvkiadványaink. — Gondolatok „Az ifjuság erkölcsi életének megóvása” című kérdés felett. Irta: Léderer Ábrahám. — Mit tehet a zsidó iskola a szülői ház indifferentismusával szemben? Irta: Nagy József. — Szemle. — Egyesületi élet. — Értesítők. Irta: Rózsa Ede. — Becher Jakab. Irta: Dr. Sebestyén Károly. — Könyvismertetés. Irta: A. — Hírek iskoláink életéből. — Vegyesek. — Hirdetések.

Könyvkiadványaink.

Ha felekezeti és hitközségi életünknek feltűnő visszafejlődését avagy stagnálását szemléljük, szinte csodálkozásba ejthet mindenkit az az elvitázhatatlan tény, hogy országos egyesületünk virul, folytonosan fejlődik. A zsidó iskolák szomorú helyzetével szemben annál örvendetesebb e fejlődés állandósága, mert egyesületünk, úgy lehet, nemsokára az egyedüli intézmény lesz, mely egészen a zsidó iskolák regenerálásának szentelheti erejét és résztvesz majd egyuttal a visszavonást és széthuzást mutató községi viszonyok ellenére is felekezeti életünk megújulásának és ismét való felvirágzásának nehéz munkájában. E fejlődés egyedüli kútforrása kartársaink ideális lelkesültsége, a szent ügy érdekében mindenkor kifejtett ernyedetlen buzgólkodásuk, melylyel alapító elődeinktől átvették az örököt és azt azok szellemében nemcsak megőrizni, hanem gyarapítani is igyekeznek. Ez a nemes lelkesedés és el nem lankadó buzgóság képesítette egyesületünk vezetőségét mindenha, hogy újabb és újabb célokat tüzzön ki az idők folyamán, a melyeket mindenkor egészében el is ért, hogy egyesületünk működésének körét céltudatosan kibővítse és így azt a kicsiny kezdetből oly erkölcsi intézménynyé fejleszse, mely számot tesz a magyar Izrael intézményei között és a magyar zsidó tanítósnak — igaz, hogy nemsokára egyedüli, — de annál erősebb és megbízhatóbb védbástyája.

Egyesületünk e fejlődésének minden egyes fázisát sem tagjainknak, sem pártfogóinknak nem kell elsorolnunk, ismeretesek azok mindenki előtt, ki nyitott szemmel és jóakarattal vizsgálja törekvéseinket; számot ad erről minden egyes választmányi ülésünk, minden kör- és közgyűlésünk, bizonyítja azt minden évszázó mérlegünk, de lapunk minden egyes száma is. Nem is ez elvitázhatatlan tény fontosságáról kívánunk ez alkalommal egyet-mást elmondani, hanem erkölcsi és anyagi fejlődésünk egyik legerősebb eszközéről: könyvkiadványainkról.

Egyesületünk vezetői már a consolidálás első idejében látták azt a nagy erkölcsi és anyagi hasznot, mely egyesületünkre, de az egész zsidó tanítóságra is fakad, ha használható, jó könyvekkel látják el a magyar zsidó iskolát. Első kiadványunk megjelenése egyesületünk életében fordulópont volt, mely a megerősödés, a virágzás kútforrása lőn. Minden újabb és újabb kiadványunk megszilárdította a tapasztalatot, mert a vezetőség körültekintő akribiája mellett mindegyik könyvünk erkölcsi sikert hozott, mely mintegy magától értődő következményképen az anyagi hasznot is eredményezte. Két évtized óta e könyvkiadványaink szereztek első sorban becsületet és tiszteletet egyesületünknek; ezek tettek képessé bennünket, hogy a segélyezés újabb és újabb ágaival a tanítóság sajna nem apadó, hanem mindinkább nagyobbodó nyomorán enyhítsünk. Könyveink minden egyes példánya eszköze lett a zsidó érzés és zsidó tudás, a hazafias szellem és a magyar nyelv terjesztésének, de segített egyszersmind egy-egy könnyet is letörülni nyomorgó véreink siró szeméből. Jótékonysági tevékenységünk örvendetes fejlődése tehát egyenes arányban áll könyvkiadványaink eladott példányainak szaporodásával. De könyveink egyuttal önmagukért is becsületére váltak egyesületünknek, mert a kritika dicsérete szerint bármely más tankönyvvel győztesen állják ki a versenyt, mindegyik kiadványunk a magyar tankönyvirodalom legjobbjai közé tartozik.

Ime tehát, kedves kartársaim, erkölcsi és anyagi fejlődésünk e hatalmas eszközére irányítjuk ismételten figyelmeteket. A ti soha el nem lankadó buzgóságtokra, nemes céljaink iránt érzett lelkesedésekre számítunk továbbra is, midőn töletek várjuk könyvkiadványainknak az eddiginél még fokozottabb mérvű terjesztését. Mérlegeljétek folyton-folyvást azt a tapasztalatunkat, hogy kiadványaink terjedése egyesületünk fejlődésének alapja, tartsátok folyton-folyvást szem előtt, hogy ez anyagi megerősödésünk legbőségebb forrása. A mindenkor szent ügyünk iránt érzett odaadó szeretettel és ragaszkodással teljesítsétek e kérésünket is, támogassatok e törekvésünkben is, hogy ne legyen zsidó iskola, melyben nem a mi könyveinket forgatnák tanítványaink, hogy ne legyen zsidó tanító, ki ne a mi kiadványaink lapjaiból hirdetné vallásunk szent ígét és tanítaná édes zengzetes hazai nyelvünket és a tudomány alapvető igazságait.

Ezt várjuk töletek, szeretett tagtársainktól. A ti bizalmatok helyezett bennünket a vezető székbe, a ti akaratotok tett bennünket vezéreitek, de hogy egyesületünk a kitűzött célokat elérje, hogy a ránk bizott feladatokat megvalósítsuk, a ti lankadatlan tevékenységekre vagyunk utalva; véletek, a ti lelkes buzgóságtokkal mindent, mi emberi erővel elérhető, el is érünk, nélkülöletek semmit! Induljatok a mindinkább sorainkból el-eltünő fáradt öregeink példája után, kik önzetlenül egész éltükön át fáradoztak szent ügyünk érdekében és akkor nem lesz nyomorgó özvegy, kenyérért siró árva, tehetetlensége miatt magán segíteni nem tudó beteg és szegénysége miatt idegenben vergődő gyermekeiért aggódó apa a zsidó tanítóság kebelében; hisz az Úr is megsegíti azokat, kik önmagukon segítenek.

Gondolatok „Az ifjúság erkölcsi életének megóvása“ c. kérdés felett.

A Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága f. é. augusztus hó 19 én tartandó közgyűlésének egyik tárgya lesz az ezen kis cikk élén álló paedagógiai kérdés és valóban fontosabb, időszerűbb kérdést nem tűzhetett volna ki a t. elnökség, mert minden iskola főcélja az erkölcsös jellemnek kiképzése, a közerkölcs nemesítése. És mit veszünk észre? Azt, hogy az iskolák gyarapodása ellenére az államférfinak és az emberbarátnak mégis azon szomorú tapasztalatot kell tennie, azon általános panaszt kell hallania, hogy az erkölcsi élet romlása növekszik és hogy különösen a népiskola tanköteles gyermekei közt a bűnösök száma feltűnően gyarapodik. Ezen szomorú társadalmi jelenség előtt az iskolának nem szabad szemet hunynia, a tanférfiaknak nem szabad közömbösöknek maradniok.

Ezt a magyar tanító egyesületek is belátták és néhány megye tanítóegyesülete és egyes tanítók is kötelességüknek tartották a „Hivatalos Értesítő“-nek ezen fontos kérdés felett tételben összefoglalt véleményüket beküldeni és valóban örömmel konstatalhatom, hogy néhány munkálatot, mint pl.: az abauj-tornamegyei, a pécsi, a külső-somogyi ág. hit. ev. tanítóegyletek munkálatait és a „Néptanítók Lapja“-ban megjelent ezen kérdésre vonatkozó cikket élvezettel és haszonnal olvastam és reménylem, hogy ezen tárgy előadói ezen beküldött tételket fel is fogják használni.

De másrészt azt is tapasztaltam, hogy ezen fontos problémát nem oldották meg egészen, hogy ezen fontos tárgyat nem világították meg minden oldalról.

Ezen kérdést tárgyalni lehet statisztikai, művelődési, történeti, politikai, anthropologiai, jogügyi, erkölcstani, családi, társadalmi, iskolapaedagógiai és vallástani szempontokból.

A munkálatok legnagyobb része ezen kérdést családi és társadalmi, de kevésbé iskolapaedagógiai szempontból tárgyalta; tételük inkább a család, az állam és a társadalom és nem az *iskola teendőire* vonatkoznak.

Ilyféle cikkek egészen helyén volnának a napi lapokban, de a szaklapokban, a paedagógiai lapokban leginkább és legelőször azt kellene megbeszélni, hogy mit kell az iskolának tennie ezen fontos cél elérésének érdekében, ezen nagy baj gyógyításának ügyében.

Ha tanító-gyűlések az ifjúság erkölcsi életének megóvása felett tanácskoznak, első sorban a tanítóknak azt kell megbeszélniök, hogy mi az ő teendőjük az iskolában, hogy a reájuk bízott ifjúság az erkölcsiség pályáján maradjon és hogy milyen legyen az iskola belső és külső szervezése a növendékek erkölcsi életének megóvása érdekében.

Ezen szempont indított engem ezen rövid cikk beküldésére, melynek célja csak a kérdés fölött beküldött tételket gyarapítani, bővíteni és iskolapaedagógiai tanokkal kiegészíteni.

1. Igaz, hogy a tanítónak legkitartóbb fáradozása, az iskola legcélszerűbb működése sem fogja meghozni a kívánt eredményeket, ha a család, az állam és a társadalom nem támogatja kellőleg az iskolát; de a tanító is sokat tehet ezen most felsorolt tényezők lelkesítése, megnyerése, javítása ügyében.

Oh, tisztelt kartársaim, ismeretek falusi tanítókat, kiknek sikerült a szülőket, a parasztszót, az iskolaellenes papot iskolabarátokká átalakítani. Vannak fővárosi tanítók és tanárok, kik tanításuk, bánásmódjuk, tapintatos fellépésük által oly üdvös, erkölcsképző hatást gyakorolnak a családra, hogy atya és anya életmódjukat egészen megváltoztatták csak gyermekeinek erkölcsi élete kedvéért. A tanítónak lelkesültsége, gyermekek iránti szeretete, kötelességtudása, lelkiismerete csodákat teremthet.

Csak oly tanférfiak képesek a hazai iskolaügyet javítani, a szegény nép erkölceit nemesíteni, a kik a nép jóléteért, az ifjúság boldogságáért, a haza felvirágzásáért, iskolájuk jó híréért lelkesülni képesek. Ezek közé tartozott pl. *Overberg*, a mult század népiskoláinak legtevékenyebb tanférfia, a kinek naplójában többek közt a következő mondatot lehet olvasni: „Ma reggel ismét az iskolába mentem kellő előkészület nélkül. Oh Istenem, segíts rajtam, hogy javíthassam magamat e tekintetben.“

Vagy *Rochow*, népbarát a szó legjobb értelmében, ki egyszer elbeszélte, hogy az oroszán és az egér meséjéről álmódott és ezt az álmát a következő módon magyarázta: „Szegény népem az az oroszán, tudatlansága, előítélete, szenvedélyei ezek a láncok, melyben fogva van; én az egérke akarok lenni, mely a népet láncaitól megszabadítja.“

Vagy *Pestalozzi*, ki azt mondta: „Fáj nekem népem szomorú sorsa, iskolamester akarok lenni,“ kiről életrajzának írója azt mondja: „Pestalozzi, ez a nagy ember, mint koldus élt, hogy mutassa a koldusoknak, miként kell mint ember élni“ és kinek sirkövén következő mondat is olvasható: „Semmit magáért, mindent másokért.“

A kormányok most már belátják azt, hogy üldözések, kínzások, fogházak, testi büntetések, akasztófák, pénzbüntetések által se a felnőtteket, se a romlott ifjúságot nem menthetik a kihágástól, a vétectől, a büntől, az erkölcstelen életmódtól, hanem inkább ezen társadalmi bajok okainak elhárítása, tehát a szülők anyagi állásának és erkölcsi életének javítása, továbbá az ifjúsági egyesületek, a gyermek-otthonok, a javítóházak, a szeretetházak, a menházak életbelépése által.

Angliában és Amerikában már többféle javítóházat alapítottak, de mindezen javítóintézetek, szeretetházak csak akkor érhetik el nemes, emberbaráti céljukat, t. i. az ifjúság erkölcsi életének megóvását, ha ezen intézetekben *a lelkesülés, a szeretet, a lelkiismeret szelleme* uralkodik és nagyon helyesen mondta dr. Wlassics Gyula, miniszter urunk a „Néptanítók Lapja“ 1898. évi 1. számában a tanítókhöz intézett szózatában: „Önök hatályos közreműködése nélkül azonban béna az állam karja és meddő a társadalom munkája.“

2. Az ujságok nagyon gyakran híreket közölnek 10—12 éves iskolás-gyerekek tolvajbandákká való alakulásáról, betöréseiről a nélkül, hogy az újságokból meg lehetne tudni, vajjon látogatják-e ezek a fiatal tolvajok az iskolát és mely iskolát? — Más alkalommal pedig a bírák kérdést intéznek az iskolák igazgatóihoz a felől, hogy ezen fiatal bűnösökről, mint volt tanítványaikról szóló jegyzeteiket, osztályzataikat közöljék velük, hogy a bűnösök feletti ítékezésükben igazságosak lehessenek.

Ily országban az igazgató és a tanítók legalább azt tudják, hogy tanítványaik iskolai viselkedésükről, testi jeleiről, erkölcsi tulajdonságairól, szellemi tehetségeiről még 10—20 év múlva is kell nekik jelentést tenniök, és ez legalább is emlékezteti őket arra, hogy a bűnös életmódjáért az iskolát is felelőssé teszik.

Bölcseink azt mondják, hogy a tanítót még jobban kell tisztelni, mint a szülőket, mert ezeknek a testet, amazoknak a lelket köszönjük.

Egy hires angol államférfiu azt mondta: „Az iskolamester ABC-je hatalmasabb, mint a katona szuronya.“

A legujabban azt mondják, hogy az iskola a kapu, melyen keresztül vezetik a népet a boldogság országába.

Ha ezt elfogadjuk, akkor azt is meg kell engednünk, hogy a tanító bizonyos határok közt *felelős* az ifjúság testi, szellemi és erkölcsi léteért, akkor készen kell lennünk, hogy minden reánk bízott tanulónk érdekében tett lépésről vagy elhagyott tettről Isten és ember előtt beszámoljunk és minden működésünkért mindenkor a felelősséget elvállaljuk.

3. A lelkesülés és a felelősség elvállalása azért fontos, mert ezekből a többi teendő magától következik. Mindenekelőtt a tanítóknak tudniok kell, micsoda tulajdonságokkal, micsoda testi, szellemi és erkölcsi hibákkal, fogatkozásokkal jönnek a gyermekek az iskolába és micsoda rossz szokásoktól kell a gyermekeket megóvni. Én csak két bajra bátorodom a tanító urak figyelmét irányítani, t. i. a gyermekek durva, féktelen önzésére és az iskolában nagyon gyakran elterjedt önfertőztetésre.

A népiskolai osztály naplója ne csak oly rovatokat tartalmazzon, melybe a tantárgyakból nyert osztályzatok irandók be, hanem oly rovatokat is, a melyekbe a különféle erényekre vonatkozó jegyzetek felveendőek. Azért nagyon szükséges, hogy paedagogiai betegségtan és gyógytan, szintúgy az erkölctan minden tanítóképesítő vizsgálatnak rendes tantárgya legyen.

4. Uralkodjék minden iskolában a tiszta *erkölcsiség*, a *hazafiság* szelleme és a szeretetteljes, tapintatos *felügyelet* lelke.

Óvni kell a gyermeket a rossz példától, az erkölctelen társaságtól, a testi betegségtől, az idegességtől, minden csábítástól, minden rossz útra vezető alkalomtól, minden erős kísértéstől, a torkosságtól, a hazugságtól, a tettetéstől, mert mindezen erkölcsi hibák más kihágásokhoz vezetnek. Ha a szülők panaszt emelnek a felett, hogy gyermekeik az iskolából erkölctelen szokásokat, durva modorokat, illetlen szójárásokat visznek haza, ezen panaszok semmiesetre sem válnak dicséretére az iskolának és nagyon megszívlelendők még most is Comenius Amos János következő szavai: „Iskola fegyelem nélkül hasonló egy víz nélküli malomhoz, egy nap nélküli kerthez.”

5. De nemcsak kiirtani kell a gatz, a gyomot, hanem el kell vetni az erény magvát is. Különösen a vallásosságra kell a tanítónak az ifjúságot szoktatnia, az emberszeretetre és a hazaszeretetre, az engedelmességre, a munkaszeretetre, a mértékletességre, a nélkülözésre, az ellentállásra, a bátorságra, az önmaga feletti uralkodásra és az önnevelésre.

A 18-ik század jelszava volt: *felvilágosítás*, a 19-ik század jelszava volt: a *moralizálás*; de a 20-ik század jelszava az *erkölcsi szoktatás*.

6. De az ápolás, a példaadás és a szoktatás mellett az iskolának egy fontos nevelési eszköz áll rendelkezésére, melynek segítségével képes az ifjuság erkölcsi életét is megóvni, és ezen eszköz: a *nevelőoktatás*.

Erős, gazdag, erkölcsös képzetkört kell teremteni az ifjuság lelkében, nemes érzelmeket és sokoldalú érdeklődést kell kelteni a gyermekek keblében, erkölcsös izlést, erkölcsös tapintatot és helyes érzéket az illem és a finom szokás iránt kell kiképezni a növendékeknél, továbbá világos tudatot a kötelességekről, az erkölcsös célokról és eszközökről kell felkelteni a tantárgyak lelkesült tanítása által. És a mit a jelenlegi vallás- és közoktatásügyi minister úr a tanítónak ajánl a mostani társadalmi jelenségre nézve, ugyanazt a három eszközt a tanítók sikerrel alkalmazhatják az ifjuság erkölcsi élete megóvására nézve is.

7. Ezen 3 eszköz pedig a következő:

1. „A vallás-erkölcsi alapokon nyugvó, hazafias irányú népnevelésnek kell a serdülő gyermeket megacéloznia a társadalmi rend erőszakos felbújogatóinak csábításai ellen.”

2. „Erőssé kell tenni szóban, jellemben, erényekben és mindenek felett felebaráti szeretetben az ifjúságot, hogy az élet nehéz viszonyai között még a legnagyobb rázkódtatások és megpróbáltatások idején se feledkezzék meg Istenről, hazájáról és királyáról.”

3. „Képesé kell tenni az ifjúságot, hogy életfoglalkozásában okos és megelégedett világnézet békítse ki az élet gyakran nyomasztó viszonyai között.”

Hogy miképen alkalmazandó ezen 3 bölcs paedagogiai szabály az iskolá-

ban, a fölött szerény nézeteimet bővebben közöltem az Izr. Tanügyi Értesítő 1898. évfolyamában és most csak arra kérem a t. olvasót, hogy vegye tekintetbe azt, hogy ezen rövid cikkben az ezen tárgy felett olvasott tételket csak néhányval kiegészíteni akartam. Tény az, hogy nem ujak, de *igazak* és *jók*, és az igazságot, a jót szabad, sőt kell addig ismételve hirdetni, míg az általános kincscsé nem vált.

Léderer Ábrahám.

Mit tehet a zsidó iskola a szülői ház indifferentismusával szemben, különösen a gyermekeknek a vallási ritualékban való nevelését illetőleg?*)

Az emberiséget ősidőktől fogva két óriási eszme éltette: a hazaszeretet és a vallásosság. Hogyan keletkeztek: ne kutassuk és ne vállalkozzunk a pogány bölcsek gyakran kétes értékű hipotéziseinek sikerei után, hanem feleljünk a szentírás egyszerű, de épen azért magasztos kezdő szavaival: „Kezdetben teremtette az Isten . . .” Mindkét eszme tehát az emberiséggel körülbelül egykorú, ha lényegben és alakban az idők folyamán a körülményekhez képest változott is.

Országosan, sőt világszerte vészharangot kongatnak a mindinkább elharapódzó vallási indifferentismus miatt. Ez a baj általános, de aránytalanul szembetűnőbben nyilatkozik a zsidóságnál. A mult század tudományos és szociális tekintetben olyan haladást tüntet fel, mely a régi állapotokat teljes mérvben felforgatta. Ez a hatás semmiféle népnél a világon nem jelentkezett erősebben, mint nálunk zsidóknál. Mert semmiféle nép nem él oly elszórtan és nincs nép, mely az üldöztetések és egyéb sanyarú viszonyok ellenére is jobban megőrizte volna konzervatív eredetiségét. Az üldöztetések nem hogy nem csökkentették, sőt erősítették az összetartást, az ősi hithez való törhetlen ragaszkodást. A vértanuk ezreinek és millióinak párolgó vére még inkább megkeményítette az ellentállást.

Az új kor, legalább fizikailag, ledöntötte a ghetto falait. A mögötte nevelkedett és régebben elnyomott és sok tekintetben visszamaradt nép, kiszabadulván onnan, rövidesen lerázta azt a sok és a viszonyok által reáerősítozott félszegséget. Fájdalom, e közben nem vette észre, hogy nemcsak a félszegségekől menekül, hanem mindjobban távolodik azon alaptól, amelyre valláserkölcsi léte bizton építve volt.

A család, mely ébresztője, fejlesztője, gondozója, ápolója volt a vallásos erkölcsös nevelésnek, már nem az többé, ami volt és aminek lenni kellene, vagy csak kivételesen az. Kincse volt Izraelnek vallása. Ha az élet oceánján evezve, bármely akadály, veszély fenyegette a törékeny, ringó sajkát: mindent feláldozott Izrael fia, még életét is, csak ezt a kincset nem. Ma, ha sülyedés fenyegeti a sajkát, vagy csak legkisebb mérvben kényelmetlenséget okoz, legelőször is a legnagyobb kincsnek vízbe dobása által reménylünk a helyzeten javítani. Hogy ezzel együtt az iránytűtől is megfosztottuk magunkat, amely az élet viharain biztos útmutatóul szolgálhatott volna, ki gondol vele? ! Hova-tovább csak névleg leszünk zsidók. Sokan úgy vélik azokat a sáncokat, melyeket a társadalom zsidó és nem zsidó közt felállít, átugrani, hogy egyszerűen a vallástalanságba sülyednek. Az az ügynevezett zsidó közszellem, amelyet a másvallásuak is tiszteltek bennünk és csak komoly ellenségeink magyaráztak félre, kiveszöben van, mert nincs ki ápolja; eszközét sutba dobták. Sajnos, vége azon időknek, amidőn minden családi tűzhely

*) Felolvastatott a bács-bodroghmegyei fiókkörnek július hó 2.-én Zomborban tartott ülésen.

szentély volt, melynek papja és papnője a szülők voltak, ahol a gyermekek gyakorlatban látták és maguk is gyakorolták a vallást. Ami vallásunk pedig nem az elmélet, hanem a gyakorlat vallása. Nekünk úgynevezett dogmáink alig vannak. Ha megtanítjuk a gyermeket: שמע ישראל ה' אלהינו ואהבת לרעך כמוך „Halljad Izrael, az Örökkévaló a mi Istenünk Egy!“ „Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat!“ Megtanítjuk a tiz parancsolatra és tizenhárom hitágazatra, akkor a dogmákkal körülbelől végeztünk, sőt az utóbbi kettő akár el is maradhat. Csakhogy a zsidó vallás nem hitet, hanem gyakorlatot parancsol, mely e 3 szóban nyer kifejezést: תורה tanulmányozás, עבודה istentisztelet, גמילות חסדים a kegyes cselekedetek. Ezt pedig látni kell!

Hogy mennyi poezistól fosztjuk meg a vallásnélküli neveléssel az ifjúságot, hogy elzárjuk ez által azon tiszta üde forrást, melyből örömük napjaiban lelkük táplálkozik és melyből bánatukban bajukra, fájdaljukra enyhítő, vigasztaló balzsamot meríthetnek, ki gondol vele?! Ha ezt meggondolnánk, sietnénk az ifjúságot a hitetlenség sivár mezejéről elterelni és ismét visszavezetnénk a vallás-erkölcs virágos kertjébe, a mely védőpajzsul szolgál az élet viharai között, mert vannak sebek, amelyekre más balzsam nincs Gileádban, mely még a porig megalázott és földre sujtott lelket is újra fölemelni képes.

* * *

Fölsimertük tehát a bajt, de ez nem elég: elkövetkezett a cselekvés ideje, mert a dolog tovább így nem maradhat. Leghatásosabb és legtermészetesebb volna, ha a baj forrását: a családot, sikerülne megváltoztatni. Csakhogy erre gondolni sem lehet. Új vallásos nemzedéket kell tehát az iskola útján nevelnünk, hogy újra fölszentelhessük a régi szentélyt. Mert ne legyünk kishitűek: a régi szentély is áll még, csak ki kell tatarozni. Okkal-móddal sikerülhet a szentélyt kitisztítani és nem lesz nehéz a még mindig létező nemes zsidó érzés képében azt a hagyományos, legendás, csodás korsót megtalálni, melynek olajtartalmát felgyújtva, ismét ékes lánggal ég és pompás fényével megvilágítja a zsidó sziveket, míg a normális viszony helyre áll.

Sikerül-e? Ebben egy pillanatig sem szabad kételkednünk és nem is kételkedünk. Hisz vannak még lelkes hitsorsosaink, van lelkes és jeles rabbi karunk és itt vagytok ti, kedves, szeretett kartársaim, kiknek munkabíró vállaira a teher első sorban nehezeden fog. Mert, hogy mi ebből a tevékenységből ki nem maradhatunk, az csak természetes. Sőt ellenkezőleg! Ugy érzem, hogy minden szerénységgel, minden nélkül mondva, minket illet meg a vezérszerep és reményem, senki rossz néven nem veszi, ha az ország zsidó tanítósága zászlót bontva megmutatja a kivezető utat.

Lesz-e az ország zsidó tanítóságának annyi fizikai és erkölcsi ereje, hogy erre képes lesz? Meggyőződésem egész erejével ország-világgá kiáltom, hogy lesz. Az a zsidó tanítóság, mely sokkal sanyarubb viszonyok között nyelv- és érzelemben megmagyarosította az ország zsidóságát, annak sikerülni fog ezen munka is. Amidőn a magyar zsidó tanítóságnak ezen elévülhetlen érdemeit emelem ki, nem szabad kicsinylőleg, csak úgy érintve a dolgot, mellette elsurranunk. Mert nem egyedül innen az Alföld tövéről és a Dunántul egyes vidékeiről van szó, hol e tekintetben könnyű volt a talaj munkálása már külső körülmények miatt. Hanem értem a pánszláv és más vidékeket, a hol a magyarság iránti ellenséges áramlatokkal kellett megküzdeni. Tapasztalatból beszélek: 10 éven át felvidéki működésem alatt nem egyszer gondoltam arra a lehetőségre, hogy valami pánszláv zenebona esetére a zsidó iskola ablaka és a zsidó tanító feje volnának azon célpontok, ahol a tulzó dobálók kövei megakadnának; kő pedig van azon a vidéken bőven, sokkal

több, mint kenyér. Mert nem egyszer hangzott el mellettem az utcán a gunyos megjegyzés: „Tam ide, židovski, uherski učitelj, velki mágyár, čert ho vezně!“ („Ott megy a zsidó magyar tanító; nagy magyar, hogy az ördög vigye el!“) Nem tudom, a zsidónak vagy a magyarnak szolt-e inkább a megtisztelő kétes áldás vagy mindkettőnek egyformán. Dicsérettel kell azonban mégis kiemelni, hogy 100—130 tanítványunknak $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{4}$ része a más vallásuak táborából került ki.

Azóta tiz év mulott el, a viszonyok a magyarok bátrányára még jóval rosszabbak: a nemzetiségek fészkelődései sokkal merészebbek; de a zsidóiskola továbbra is rendíthetetlenül teljesíti hazafias hivatását. A miniszteri jelentések, illetékes személyiségek, legutóbb a F. M. K. E. jelentése a legnagyobb elismeréssel és dicsérettel adóznak a zsidóiskola magyarosító eredményének. Nos k. testvéreim, ami nekünk ezen a téren sikerült, az tervszerű, célirányos és céltudatos munka mellett sikerülni fog, mert sikerülni kell, a vallás-erkölcsi nevelés terén is. Ami buzgó kutatásunk meg fogja keresni és találni a helyes eszközöket és ha ez meglesz, munkaerőnk és munkakedvünk sem fog hiányozni, hogy a tervet megvalósítsuk.

* * *

Érzem gyöngeségemet, hogy nagy fába vágtam a fejszém, amidőn a m. t. Elnök urnak megtisztelő és b. bizalma folytán ilyen messzeható és fontos tervnek ácsolására emeltem föl baltámat. De hiszen tökéletes munkát nem is vár tőlem senki, amely egy ember gyöngé erejét minden körülmények között fölülmulja. Csak főbb vonásokban röviden az irányt akarom megjelölni, nagyobbrészt úgy, mint én ezt a gyakorlatban eddig is követtem. Azért jöttünk össze, hogy tanácskozzunk és ha valaki többet is, jobbat is tud tanácsolni, azzal bizonyosan szivesen előáll és megállapodásainkat orsz. egyesületünk központjába juttatva, ott összevessék az ország többi részéből beérkezendő javaslatokkal és hozzászólásokkal, a melyekből központi vezetőségünk meg fogja állapítani, hogy mit, mikor, mily eszközökkel és hogyan kell megvalósítani.

Mi is a cél? Erkölcsös és vallásos honpolgárokat nevelni, kik üdvére, hasznára szolgálnak e honnak, mely őket szülte és táplálja, de bitfelekezettüknek is diszére és becsületére válnak, anélkül, hogy vakbuzgókká nevelnők őket. E cél eszközei:

1. *Helyes kedélyképzés.* Különös suly fektetendő, hogy szerény, de azért önérzetes és nyiltszívű ifjakat neveljünk, kik lehetőleg mentek mindazon félszogségektől és ferdeségektől, amelylyel felekezetünk hiveit utonutfélen meggyanusítják; e mellett tulzott és semmivel nem indokolható álszeméremből nem szégyenlik, hogy ők zsidók és tartózkodás nélkül gyakorolják azon szabványokat és szokásokat, amelyeket vallásunk előir. Meg kell tanítványainkkal értetnünk, hogy minden vallásnak vannak külsőségei és ceremoniái, amelyek nélkül az illető vallás nem az többé. Minden vallásnak végcélja, Isten- és emberszeretet, melyet tanításai által ér el, de önálló eredeti vallássá csak különleges szokásai által lesz. Hivatkozhatunk más vallásuakra, a kiknek szintén vannak vallásbeli szokásaik és azokat buzgón gyakorolják, anélkül, hogy e miatt szégyenkeznének, sőt ellenkezőleg, nyiltan és nyilvánosan gyakorolják, anélkül, hogy megszólnák őket. Meg kell értetnünk, hogy velünk szemben ugyan általában követelőbb a világ, hibáinkat hamarább észreveszik és nagyítva látják, erényeink mellett észrevétlenül surrannak el, egyesek mulasztásaért és büneért mindnyájunkat tesznek felelőssé, de épen az ösztökéljen bennünket, hogy erkölcsünk semmi tekintetben kifogás alá ne eshessék. Ne törődjünk, hogy durvalelkűek ki-

nevetnek, kigunyolnak vallási szokásaink miatt. Nemcsak az igazi művelt ember nem gunyolja és nem gyűlöli embertársát vallása és annak gyakorlata miatt, de a közönséges ember sem, kinek kedélyképzése helyesen volt vezetve. És ha itt-ott mégis ellenkezőt volnánk kénytelenek az életben tapasztalni, vigasztaljon bennünket az a tudat, hogy őseink hasonlíttatlanul rosszabb viszonyok között voltak és mégis buzgón kitartottak vallásunk mellett. Értessük meg, hogy nagyon tévednénk, ha azt gondolnók, hogy vallástalanságuk és a szabványok megszegésének tüntetésével más vallásu embertársaink becsülését elnyernünk sikerül és ha ezek szemben ezt mutatják vagy mutatnák, valójában bennünket megvetnek és hátunk mögött becsmérlik viseletünket.

Egész értekezést kellene erről a tárgyról írnom, ha teljesen kiakarnám fejteni, hogy hogyan, hol és minő eszközökkel lehet és kell ezt elérni. De ez fölösleges, hiszen szakembereknek szólok. Részemről egyetlen egy alkalmat nem mulasztok el, akár önként kínálkozzék véletlenül az alkalom, akár tanítás közben bármely tárgynál.

2. *Megismertetjük vallási törvényeinket és szokásainkat*, részint a biblia és olvasókönyveink alapján, részint ezek keretén kívül. A jelenlegi olvasókönyvekben is bőven vannak erre alkalmas olvasmányok. Erre továbbra is különös gond fordítandó. Helyesnek találnám, hogy az egyesület által mielőbb elkészítendő külön bibliai történet függeléké gyanánt vagy esetleg önállóan egy vallási káté készítették, amely magában foglalná röviden összegyűjtve mindazon szabványokat, amelyek közönséges életre elő vannak írva és melyek a népiskolában taníthatók. Jó szolgálatot tesz a szegedi tantestület által összegyűjtött „Meló Chofnájim“ című művecske, mely majdnem az összes liturgiai és a ritualis életre vonatkozó eredeti héber (magyarra fordítva) műkifejezéseket sorolja fel.

Minden lehető alkalmat használjunk fel, a midőn figyelmeztetjük tanítványainkat vallási törvényeinkre; ismertessük meg, hogy nekünk is vannak vonzó, kedves vallási szokásaink, melyek bensősége és áhitata kellemes rezgésbe hozza az érzékeny szívet. Legyen gondunk e mellett, hogy a zsidó történet kiváló alakjai se maradjanak tanítványaink előtt ismeretlenek.

Tanításunk azonban ne tartalmatlan hideg és rideg sivár szavak legyenek, melyek tanítványainkat untatják, hanem leheljünk abba életet, egész lényünk meggyőződését fektessük azokba és szemléltetve tanítsunk azáltal, hogy a hol lehet, tényleg szemléltessünk és alkalmas vonzó történetekkel, elbeszélésekkel, példákkal mintegy a gyermek szeme elé varázsoljuk a dolog lényegét és maradandóvá tegyük. Ünnepi áhitat fogja el a gyermekek kedélyét, amidőn pl. „Szombat“ vagy az ünnepekről szóló olvasmányokat tárgyaljuk. Tanításunk olyan legyen, hogy arcunkról a meghatottság tükröződjék, melynek visszfénye a gyermekek arcán tündököljön. Nem szabad azért szemforgatóknak lennünk, mert nem képmutatókat kell nevelnünk, hanem olyanokat, kik meggyőződésből hívek az ősök vallásához.

3. *Kiváló gondot fordítsunk, hogy a tanulók az imakönyvben tájékozódni bírjanak.* Egyesületi imakönyveink erre kiválóan alkalmasak és részemről gondom van rá, hogy iskolámban lehetőleg mást ne használjanak. A tájékoztatást nagyrészt a rendes héber olvasási órákban is nyújthatjuk. Ezzel kapcsolatban félve ugyan, de egy radikális eszközt is javasolnék: Az őszi és tavaszi hónapokban reggel tanítás előtt és délután tanítás után egy-egy félóráig a rendes napi imákat gyakoroltatnánk. Félve, mondom, mert ennek gyakorlati kivitele több nehézségbe ütköznék. De a cél érdekében le kellene ezeket küzdeni. Nem szeretném a tanító amugy is kemény munkáját még szaporítani is, de mérsékelt díjazásért talán szívesen vállalkoznának e fáradságra. A hol több tanító van, ott a munka fölváltva volna teljesíthető. Ezzel aztán el lehetne érni, hogy a gyermekek az imakönyvben nemcsak teljesen

otthonosak, de a héber olvasásban kiváló készségre tennének szert, a mit most minden buzdítás dacára csak egyeseknél lehet elérni.

4. *Nyilvános isteni tiszteletek látogatására, esetleg külön isteni tiszteletek rendezése által, kötelezzük a tanulókat.* A tapintatosság határai között ellenőrizzük, vajjon az előirt és általuk is megtartható szabványokat megtartják-e. „Én nem is akarom — mondta nekem egyszer egy apa — hogy fiamnak tudomása legyen a szombati irás tilalmáról, mert minő fogalma lesz apjáról, aki e tilalmat nem tartja meg!” „Hogy hogyan neveli házilag gyermekét — — válaszolám, ez önnek *magánjoga*, nekem azonban *nyilvános kötelességem* úgy tanítani, mint vallásunk parancsolja.“ Boldogult rabbink kérdezé egyszer tőlem: „Figyelmezteti tanító úr a gyermekeket a cidáklis használatára?” „A „kriász sema“ ima fordításánál ismertetem mindazt, ami ott írva van,“ válaszolám. „És ellenőrzi, vajjon van e cidáklisa a fiúknak?” kérdezé tovább. „Nem,“ — válaszolám — „mert ezzel nem akarok esetleges konfliktust előidézni egyes családokkal, különben meg olyan eset is előfordulhatna, hogy egyes szegényebb szülő gyermekénél az ellenőrzésnél olyan alsóruhára kellene bukkannom, a mi a gyermek szemérem- és szégyen-érzetét sértené. Ezt tehát nem teszem!“ „Igaza van — volt befejező válasza — nekünk csak kötelességünk a tanítás, a buzdítás, de spiclikedni, policájoskodni nem lehet feladatunk.“ Az ellenőrzésnél én ezt tartom irányadónak.

5. *Vallásos énekekre tanítsuk meg tanítványainkat.* Éneket úgyis tanítunk! Miért ne tanulhatnánk meg a vallásos énekeket is? A dallam azon univerzális nyelv, melyen a föld minden részének fia ért, áhítra ragad, lelket tisztít és fölemel. Tapasztalathól erősen hangoztatom, hogy ezen eszközt tekintem célunk érdekében a leghatásosabb eszköznek, mely még a legfásultabb, durva, elkérgesedett lelkű ember kedélyére is hat. Nem sértem meg magunkat és nem vagyok talán messze az igazságtól, amidőn állítom, hogy más vallásuaknak isteni tisztelete azért áhíatosabb, mert a résztvevőknek áhíata egyetlen dalban olvad össze. Látunk más vallásuaknál buzgó hívőket, kiknek a betűről fogalmuk sincs, néhány közismert imán kívül egyebet nem tudnak, de szorgalmasan eljárnak Isten házába és ájtatosságra nyíló ajkuk szivből jövő dallal csatlakozik a többiéhez.

Hogy mit énekelteünk? Mindent, a minek csak dallama van és a mire csak idő jut. Több évezredes multunk olyan gazdag édes, mélabus, reménylő, reménytkeltő, esdeklő, hálát, örömet, bánatot stb. kifejező ősrégi és újabb dallamokban, hogy nincs vallás, mely hasonló bőséggel és mély zenei tartalommal bíró énekekkel rendelkezne. Meg kell nyitnunk e kincses bányát. Arra hivatottak gyűjtsék össze és a I. M. I. T. adja azt ki. Olyan érdemeket szerezhethet ezzel, mely az eddigieket messze túlszárnyalja. Az orsz. izr. tanítóképezdének pedig legkiválóbb gondját képezze, hogy ezen vallásos énekekre megtanítsa és tanításra képesítse növendékeit.

Hogy csak egyet említsek, növendékeim éneklék a „Gode“ ban előforduló körülbelül az összes énekelhető részeket és évről-évre, mikor közeledik a „Peszach,“ már sok héttel előbb kérdezik: „Tanító úr, mikor gódezunk?“ Az idén meg kísérletet tettünk templomi énekekkel. Kisebb községekben, hol külön templomi kar nincsen, az iskola nemcsak pótolhatja ezt, de úgy a gyermekek, mint a szülők érdeklődését elősegíti az isteni tisztelet iránt, az áhíatot pedig emeli. Az így megtanított kedves vallásos énekek oly maradandó mély nyomot hagynak a gyermekek kedélyén, amit soha semmiféle viszontagság onnan ki nem töröl.

6. *A hittani tanterv megállapítása.* Talán előbb kellett volna szólni róla, de nézetem szerint ennek fontossága a tanító lelkiismeretessége mellett csak alárendelt. Mégis szükségesnek tartom, hogy az osztott, mint az osztatlan iskola számára a minimumot megállapítsuk. Igen elfogadható alapul szol-

gálhat erre nézve a dunántuli rabbi-egyesület által összeállított terv. Országosan kell a dolgot megállapítani, még pedig a tanítóság lényeges közreműködésével. Ez utóbbit nem azért, mintha az érdekes rabbi-kar munkáját a legkisebb mérvben kicsinyelnék, hanem a gyakorlati kivihetőség szempontjából.

7. *Ifjúsági iratok.* Volt már két fel. jellegű gyermek-ujságunk; vagy 18 év előtt — úgy hiszem — Halász Nátán szerkesztésében és néhány év előtt mint az „Egyenlőségnek“ melléklete Szabolcsi szerkesztésében. Mindkettő megbukott kellő pártolás hiányában. A Kuthi, debreceni derék kartársunk szerkesztésében megjelent ifjúsági iratok sem részesültek kellő pártolásban. Felekezeti jellegű gyermek-ujsgot nem tartok célravezetőnek, mert a szülők egyedül ilyen lapot exkluzív voltánál fogva nem igen pártolnak; két lapot sokalnak jártni a gyermek számára. Én magam is sokalnék, nem anyagi ok miatt, hanem mert nem szeretném a gyermeket olvasmányokkal túlterhelni. De időhöz nem kötött, vonzó alakban irt, felekezeti életünkre vonatkozó ifjúsági iratok kiadását nagyon alkalmasnak találnám, mint a melyekkel az ifjúságban a vallási érzelmet, felekezete iránti vonzódást, szeretetet és ragaszkodást ápolni és fejleszteni lehetne. De föltétlen kellékül tekintem, hogy: 1. Egyesületünk szerkesztősége és kiadásában jelenjen meg. Így megbizhatunk paedagógiai szempontból és a tanítóság fel fogja karolni, terjeszteni. 2. Legyenek minél olcsóbbak, egy-egy füzet ne kerüljön 5—10 filléernél többre. Nem kívánom, hogy egyesületünknek ezen a réven a legcsekélyebb anyagi haszna is legyen. 3. Bizonyos subventióval támogassa egyesületünk ezen vállalatát az orsz. felekezeti alap és a I. M. I. T. hogy ezen olcsó kiadás lehetséges legyen, sőt szegényebb gyermekek között ingyen is osztogathassuk.

8. *A szülői házra való hatás.* „Én még soha sem láttam chanuka-gyertyát gyujtani,“ — mondja egyszer tanítványom. „Nézd fiam — mondom neki — a te k. szülőid téged nagyon szeretnek és ha jó és szorgalmas vagy, bármily teljesíthető kérésednek eleget tesznek. Kérd meg őket, hogy ezentul ti is gyujtsatok chanuka-gyertyát és énekelheted te is otthon apáddal az iskolában megtanult „Moauz czur jesuoszi“-t. A fiú szótfogadott és sikerrel járt kérése. „Tanító úr — mondja egy fiú anyja — a fiam révén kezdek jámbor zsidó asszony lenni.“ „Hogy-hogy?“ kérdem. „Hát a tanító úr tanítása és buzdítása folytán péntek este nem hagy a fiam békében, mig gyertyákat nem gyujtok a szombat tiszteletére és valóban kezdem tapasztalni, mintha ezeknek a gyertyák fényének különös varázsa volna.“ Még csak egyet: Egy fiúról tudtam, hogy még nem látott „széder-estét,“ de szeretne azon résztvenni. Megszólítom: „Kérd meg, fiam, k. szüleidet, hogy a „széder-estéken“ a mi vendégünk lehess.“ A fiú megörült. Másnap kérdezem: „Nos, megengedték?“ „Nem, mert apám azt mondta, hogy ezentul mi is megtartjuk a „széder-estét.“ És valóban, úgy is történt.

Csak azért emlitem fel azon tipikus eseteket, hogy kimutassam, miszerint az iskola útján közvetve is hathatunk a szülői házra. De ezzel nem elégedhetünk meg. Társadalmi érintkezés, alkalmi felolvasások, ahol alkalmas a talaj, ifjúsági egyesületek szervezése által azon kell lennünk, hogy az iskola működését a házi nevelés ne csak meg ne hiusítsa, hanem lehetőleg még támogassa. Derék rabbijaink pedig minél gyakrabban unos-untalan szóljanak a szószékről ilyen irányban.

9. *A tanító példája.* Talán fölösleges is említenem, hogy a tanító nyilvános és magán élete legyen mintaszerű vallásosság tekintetében is, mert ha talán elvétve itt-ott találkozik is egy-egy tanító, ki nem üti meg a mértéket, de kartársaink tudják, hogy mivel tartozunk, mint a nyilvánosság emberei, kiken az egész világ szeme függ, felekezetünknek és állásunknak.

* * *

Értekezésem végéhez értem. Önérzetünk azt hangoztatja, hogy a kérdés megoldása csak velünk és általunk lesz lehetséges, de semmi esetre sem nélkülünk, legkevésbé pedig ellenünk. Mi, zsidó tanítók tudjuk, hogy több a teendőnk, mint más felekezetűeknek. Gyakran szikla-kemény a talaj, mely a szülői ház gondatlansága és közönyössége folytán a tanító keze alá kerül megmunkálásra. De a mi türelmünk nem lankad, buzgalmunk nem gyengül, erőnk nem tompul, hogy a kőkemény talajt puhítgassuk és azt a vallás-erkölcs befogadására alkalmassá tegyük. Kapálgatjuk szóval, ássuk tudónknek erejével, öntözgetjük veritékünkkel, élesztjük és gyomláljuk szivünknek dobbanásával, melengetjük keblünknek melegével. De ne felejtsek hitközségeink se, hogy a zsidóság fentartásának legerősebb oszlopa a zsidó iskola, mely ha összedül, romjai alá temeti a zsidóságot is. Törekedjenek hitközségeink még megfeszített áldozatok árán is iskolájukat fentartani. Ha egyéb luxus intézményre jut, jusson az iskolára is; mert luxus dolgok nélkül is létezett a zsidóság, iskola nélkül azonban rövid idő múlva nem lesz ki a luxusnak bámulója és használója legyen. Legyenek hitközségeink belátók a mi kemény és önfeláldozó munkánk iránt és a hagyományos zsidó áldozatkészség ne szűnjék meg a zsidó iskola küszöbénél. És akkor a siker nem marad el.

Adja Isten, hogy úgy legyen!

Bezdán.

Nagy József.

SZEMLE.

a) Tanügyi mozgalmak.

× **A magyar nyelv az elemi iskolákban**, amint ezt a miniszterium évi jelentései igazolják, nem taníttatik kellő eredménnyel. Ez indította Wlassics minisztert legújabb rendeletének kiadására, amelyben tudtul adja az iskolafentartó hatóságoknak, hogy a jövődében a legnagyobb szigorúsággal követeli meg az 1879. XVIII. t. c. végrehajtását. Az izr. felekezeti iskolát ez az újabb intelem nem érinti. Az izr. iskolák hazafias szempontból tekintve is a legelső helyen állanak. Az izr. iskolákban kivétel nélkül sikerrel tanították a magyar nyelvet. 16 vegyesnyelvű iskolán kívül, mindmegannyi magyar nyelvű.

= **Az elemi népiskolai értesítő könyvecske — bizonyítvány.** A közokt. miniszter 1902. évi 44753. számú rendelete tudatja a középiskolai hatóságokkal, hogy a miniszterium által szövegezett és az államnyomdában is kiadott „Értesítő könyvecskek” a *középiskolai felvételre való jelentkezésnél* szabályszerű bizonyítvány gyanánt elfogadandók. Ez az új rendelkezés valóban felesleges irkálástól menti meg a tanítót s így ezentúl „értesítőt és bizonyítványt” nem kell kiállítani, hanem csak az egyiket.

b) Könyvek.

+ **Az akarat embertani és neveléstani szempontból.** Irta *Lederer* Abrahám. Ára 60 fill., Bpest, Lampel Róbert bizománya. A tanítók fáradhatatlan, érdemdús tanítója ismét egy igen értékes tanulmány nyal gazdagította a magyar paed. irodalmat. Ez a tanulmány is, írja a N. L., mint Lederer minden munkája, gazdag tapasztalásnak és mélyre törekvő gondolkozásnak eredménye. Lederer a nevelésnek ezt az egyetlen nagy kérdését a modern pszichologia alapján tárgyalja: „a szabadakarat önámítás”, mondja művében, mert L. a determinismus alapján áll. Sokan ellent fognak mondani L.-nek, de ő következetesen halad a maga útján s erősen körülbástyázza álláspontját. „A deterministicus nevelő az emberi cselekményeket, mint az ember érzelmei, képzei, téveszméi, kényszerképzetei eredményének: okozatoknak tekinti és azokat viszont, mint a léleknek és az anyagnak eredményét. A causalitás törvénye a szellem világában is uralkodik. Ha a nevelő akarja, hogy a növendék tettei megfontoltak, tettetés nélküliek, gyorsak, lelkesültek, erkölcsösek legyenek, akkor arra kell törekednie, hogy képzei és érzelmei szintén világosak, igazak, gyorsak, melegék stb. legyenek.”

○ **Sasvári Béla** „*Héber hangoztató és olvasókönyv*” című munkájára ismételtelen figyelmeztetjük a kartársakat, melynek tankönyvül való bevezetését a legmelegebben ajánljuk. Sasvári úr ezen könyv jövedelméből már eddig is szép összeget

juttatott egyesületünk jótékony céljaira és ezután is gyarapítani fogja árvaalapunkat. Ezen héber A B C-és könyv mellé Sasvári falitáblákat is adott ki. A könyv ára 44 fillér és a fali tábláké 2 kor. 60 fillér; mindkettő csakis a szerzőnél, Pécssett rendelhető meg.

= **Szépírási füzetek.** Erdős Jakab, bajai elemi és polgári isk. igazgató és Erdős Adolf, budapesti székesfővárosi tanító szépírási füzeteit, nevezetesen: „*A szépírási iskolája*“ és „*A rondírás iskolája*“ címűeket, a kormány approbálta és az összes iskoláknak bevezetésre ajánlotta. Miután ezek a füzetek már a gyakorlatban is beváltak, ezeknek bevezetését a kartársaknak a legmelegebben ajánlhatjuk. Megrendelhetők a szerzőknél és bármily nagyobb papirkereskedésben.

+ **Jegyzéknapló** az elemi iskolai tanítók részére, az 1901—1902. tanévre. Harmadik éve, hogy *Hajós Mihály*, székesfővárosi tanító ezt a tanítóknak nélkülözhetlen noteszt egybeállítja. E rövid három év alatt meghódította a könyvecske, sikerült összeállításával, Magyarország tanítóinak nagy részét. Az idej csinos félkemény vászonkötésű noteszben három napló van és pedig az elemi iskola (80 tanuló); az ipariskola (84 tanuló); iparisk. rajzoktatás (60 tanuló) részére; további tartalma: napi jegyzék, iskolai szünnapok, Magyarország kulturája, az elmúlt iskolai év, az új tanterv, Országos Egyesületeink, a fővárosi elemi iskolák, címtár, érdekes számok és órarend. Mindmegannyi hasznos és aktuális. Megrendelhető 1 koronáért minden könyvkereskedésben vagy a kiadó Ádám Herman könyvnyomdájában, Budapest, I., Krisztina-körút 85-87. és VII., Dohány-utca 1.

× **A Magyar Könyvtárban.** 290. sz. alatt izléses katalogusa jelent meg most ennek kiváló gyűjteménynek, mely a Wodianer cég egyik legkeresettebb kiadványa. A jegyzékben megvan az eddig megjelent 290 szám számszerű sorrendben, s azonkívül szakok szerinti összeállításban is, hű tükrét nyújtva a vállalatban megjelent magyar és külföldi irodalmi műveknek. A jegyzék minden könyvkereskedésben ingyen kapható.

c) Felekezeti élet.

○ **A világ legnagyobb iskolája** Bell Laneben, London északi városrészeinek legszegényebb negyedében van. 1791-ben igen szegény viszonyok közepette létesült s azóta fokról-fokra emelkedett. Alapját Sir Mózes Montefiore és Rothschild vetették meg. A 19. század 80-as éveiben mintegy 500 gyermek járt ez iskolába. Amint azonban az orosz-lengyel zsidók tömegesen lepték el a városrészt (a lakosság 6000-ről 60000-re növekedett), az iskola hirtelen szüknek bizonyult. Ekkor lord Rothschild néhány gazdag hitfelével megépítette a mai pompás iskolát, melyben 44 fiu — és 27 leányosztály áll 4000 tanuló befogadására. Az oktatási eredmény kitűnő; az angol kormány hivatalos jelentése szerint ez az izraelita iskola London legjobb és legelső iskolája.

○ **Babel tornya.** Amerikai archaeologusok kutatnak most nagy buzgalommal Vorsippában, Babylon hajdani külvárosában, a hol Babel tornyának óriási romhalmaza fekszik. A 8 foku gyönyörű templom romjai közt cserepek után keresnek, mert ezek feliratai becses adatokat szolgáltathatnak az ó-kor történetéhez, különösen Nebukadnezárról, aki a tornyot renováltatta. Ilyen cseréptáblákat Niviveben is találtak (másolatai a babyloni „könyvtárnak“) s feljegyzéseik a torony megépítéséről szólnak s megegyeznek a biblia idevágó tanításával. Sőt a „nyelvzavar“-t kifejező szó a héber és a babyloniai szövegben egy és ugyanaz.

EGYESÜLETI ÉLET.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett az Orsz. Izr. Tanítóegyesület „Bács-Bodroghmegyei fiókköre“ 1902. július hó 2-án Zomborban tartott körülésén.

Jelen vannak tanítók: *Erdős Jakab elnök*, Györky Károly *Apatin*, Kulinyi Mór *Bács-Földvár*, Csajági Bernát *B.-Kula*, Klein Adolf *B.-Petrovoszello*, Reisz Irén, Scheer Bernát, Spitzer József, Stricker Simon, Szántó Ede, Rosenfeld Henrik, Berger Salamon, Lengyel Manó *Baja*, Székely Adolf *Bajmok*, Nagy József *Bezdán*, Weiszberger Fülöp *Cservenka*, Nyitrai Zsigmond *Jankovác*, Weisz Samu *Kis-Hegyes*, Kalmár Dávid *Ó-Becse*, Blauhorn Márk, Singer Jakab *Ó-Kanizsa*, Schulhof Lipót *Ó-Moravicza*, Tolnai Ábrahám *Ó Szivác*, Löwy

Fülöp *Stanisics*, Csernyei Mór, Fürst Salamon, Ipolyi Ernő *Ujvidék*, Bodrogi Ignác, Löwinger József, Hirschfeld Ödön, König Géza *Zenta*, Brauner Adolf, Pártos Samu, Gáborné Czeisel Jakab *Zombor*, Soltész Adolf *Szentes* és Berger Jakab *Vadkert*, *Bárd Rezső*, mint a központi választmány képviselője. Vendégek: *Spitzer J. B. hitk. h. elnök*, *Dr. Bruck Ármin isk. sz. elnök*, *Dr. Fischer Mihály főrabbi*, *Dr. Kabos Márton*, a hitk. előjárósága képviselőjében, Grün József, Dr. Strasser Lajos, Dr. Berkes Zsigmond, Schlieszer Sándor, Lorchitz Ferenc, Holländer József, Holländer Gyula, Holländer Ignác, Löwy Vilmos, Grosz Sámuel, Turányi Zsigmond, Steinfeld N., Keszler Dezső, Berger Simon, Weisz Vilmos hitk. jz. Kerényi Sándor, Lipsitz Leó, Grün Józsefné, Oblath Károlyné, Berger Simonné, Brauner Adolfné, Deutsch Mórné, Bodrogi Ignácné, Csajági Bernátné, Nagy Józsefné, Grün Rózsika, Grün Juliska, Pártos Hermin és Bodrogi Irén.

Elnök: Erdős Jakab.

Jegyző: Lengyel Manó.

1. Elnök üdvözli a megjelenteket. Megemlékszik arról, hogy 8 éve annak, hogy az Orsz. Izr. Tanítóegyesület „Bács-Bodroghmegyei fiókköre“ Zomborban tartotta ülését. Nyolc esztendő nagy idő a fejlődésképes intézmények életében, amely idő alatt sok szép új hajtást, virágot és gyümölcsöt mutathatnak be. Annál fájdalmasabb a hazai zsidóságnak visszatekinteni a lefolyt nyolc évre, mert bánatos szívvel tapasztalhatjuk, hogy a zsidóiskolák a vallási indifferentizmus folytán visszafejlődnek. Sok szó hangzott e tárgyról úgy a központ, mint a fiókkörök ülésein, de gyenge a szó ahhoz, hogy foganatos legyen azoknál, akik hivatva vannak a zsidó iskolákat fentartani, mert szavak helyett tettekre van szükség. Legnagyobb baj, hogy egységes, céltudatos akcióra alkalmas szervezete a zsidóknak nincs és ezért az egyes hitközségeket kell kérni, szóval és tettel buzdítani, hogy a vallásos élet fejlesztésének érdekében intenzivebb munkát fejtsenek ki az iskola érdekében. Örül, együtt látván azokat, akik helyben hivatva vannak a hitközséget összetartani és új munkára vezetni, nehogy a rombolás tért hódítson. Örül, együtt látni a tanítószolgát, a megye izr. tanítóit, akik tényezők az iskola fentartásában és akik évi munkájuk befejeztén eljöttek, hogy munkálkodjanak a zsidóságért, a zsidó iskoláért. Örül, itt látni a hitk. rabbiját, a ki támogatja a tanítókat munkáikban. Vajha mindannyian Isten prófétái volnánk és kinek-kinek szívében élne a lelkesedés és ne a jelent, hanem a jövőt néznénk és buzdulnánk együttes munkában egy szebb jövőért, hogy tetszést találjunk Isten és ember előtt és munkánk eredménye hirdesse a magyar zsidó hitközségek és iskolák fényét és nagyságát. Üdvözli *Bárd Rezső* közp. választmányi tagot, az anyaegyesület küldöttét és kéri, tolmácsolja fiókkörünk köszönetét ama támogatásért, melyben bennünket részesített. Az ülést megnyitja és a jegyzőkönyv vezetésével megbizsa Lengyel Manó jegyzőt, annak hitelesítésével Brauner Adolf zombori és Bodrogi Ignác zentai tagtársakat, akik a megbízatást elfogadják.

2. Elnök átadja a szót *Bárd Rezső* közp. vál. tagnak, mint a közp. képviselőjének. *Bárd Rezső* következőképp üdvözli a fiókkör megjelent tagjait:

„Igen tisztelt vendégek! Kedves kartársaim!

Egyesületek ereje az összetartozandóság társító érzésében rejlik; ez gyűjti a szétszórtakat egy táborba közös célok megvalósítására, nemes eszmék szolgálatában. A közös célok és eszmék az érettük küzdők lelkében közakaratot szülnek; ez a közakarát az összetartozandóság érzéséből fakadva, oly eleven energia, mely egyedül képes nagy eredményeket kivívni, állandó sikert szerezni.

Egyesületünket is az ily lelkes közakarát vezette a fejlődés és virágzás útjára, a mindnyájunkban élő, közös céljaink és eszméinkért hevülő, egymás iránti ragaszkodás tömörítette tagjainkat oly erkölcsi testületté, mely tekin-

télyes múltjában is már fényes sikereket aratott, törekvéseinknek és működésünknek tiszteletet és becsülést szerezve, és mely a nemes küzdelmekben megacélozva, újabb és újabb célok és feladatok megvalósítását tűzte maga elé.

A múlt sikeres küzdelmeiből, az eredményes munkásságból e kör tagjai, a bácskai kartársak, mindenkor az őket megilletőnél nagyobb részt vállaltak magukra. Lelkesedéstek és ügybuzgóságtok, kedves kartársaim, nem hogy ellankadt volna, de még inkább fokozódott az idők folyamán; ott voltatok mindenkor, a hol ügyeink érdekében fáradni, dolgozni kellett, a küzdők első sorában álltatok valahányszor eszméinkért és törekvéseinkért sikra kellett szállni; az elért eredményekből tehát kivehetitek magatoknak a jól kiérdemelt részt.

Egyesületünk vezetősége, az elnökség és a központi választmány minden tagja, a bácskai kartársak imént jelzett érdemeit mindenkor szívesen ismerték el és azért nagy örömmel küldtek engem ide, hogy irántatok érzett tiszteletüknek és kartársi szeretetüknek tolmácsa legyek és hogy köszönetünket fejezzem ki eddigi eredményes közreműködésükért, a melyre bizton számítunk a jövőben is.

Mert ha egyesületünket a virágzás és fejlődés útján tovább vezetni akarjuk, ha a mindinkább tornyosuló akadályokkal szemben az idők folyamán ránk rótt újabb és újabb feladatokkal megbirkózni akarunk, még inkább, mint valaha, szükségünk van tagjaink lelkesedésére, el nem lankadó buzgólkodásukra, ama önzetlen, a közügyért minden áldozatra kész munkásságra, melyre példát mutatnak az egyesületünket a múltban alapító és azóta is folyton érette fáradozó öregeink, kiknek egyedül köszönhetjük egyesületünk megerősödését. Pedig sajnós, — e körön kívül — a fiatalabb, vagyis jobban mondva a legfiatalabb kartársak nem e példa után indulnak és így reánk, arra a nemzedékre, mely egyesületünk ügyeit most vezeti, hárul az a feladat is, hogy e fiatal kartársainkat ez önzetlen, a közügyekért minden áldozatra kész munkásságra neveljük.

Ebben a kettős, nehezebbnél nehezebb munkában is rátok számítunk, kedves kartársak, mert a jövő veszélyeivel szemben edzett seregre van szüksége a magyar zsidóságnak és e sereg tisztjei kell, hogy mi zsidó tanítók legyünk. Minden buzgólkodásunk ez irányban ép úgy felekezeti érdekét szolgálja, mint a mily hazafias munkálkodás is egyuttal. Gyűléseitek is ép úgy, mint minden működésitek, a jelzett célokat szolgálják és azért szívbeli örömmel jöttem közétek, hogy munkátokon részt vegyek és ugyancsak örömmel adom át ismételten a központ üdvözlését. Isten áldása legyen törekvéseinken és munkánkon!

3. *Dr. Kabos Márton* a zombori izr. hitk. előjárósága nevében melegen üdvözli a megjelenteket. Örömmel fogadta a megbízatást, mert hitközségének buzgó tagja és csak attól fél, hogy egyszerű szavaival nem képes kifejezni azt a nagy szeretetet, melyet a hitközség tagjai a tanítók iránt éreznek. Tudja jól, hogy a tanítók szerény javadalmazásért nagy munkát végeznek. Ennek legékezebb bizonyítéka, hogy a pihenésnek szánt időt is felhasználják önmívelődésükre, hogy ezzel is előmozdítsák a hazai zsidó tanügyet. A tanítók a magvetők, akik a gyermekek lelkében elvetik a szép és hasznos magot és nem talál méltóbb szavakat a köszöntésre, mint Boaz szavait, melylyel mezei munkásait köszöntötte: „Isten veletek, Isten köztetek, Isten áldása szent munkátokhoz.”

4. *Dr. Bruck Ármin* a zombori izr. hitk. iskolaszéke nevében hitrokoni szeretettel és bizalommal üdvözli a megyebeli zsidó tanítóságot, mint amely hazafias missiót is teljesít hazánkban amellet, hogy a zsidóság egyik legerősebb oszlopa. Általánosan tudvalevő dolog, hogy a hazai zsidó tanítóság hazafiság tekintetében is kifogástalan és a magyar nyelv és magyar nemzeti

eszme buzgó terjesztője. Elismeri ezt mindenki, úgy a hivatalos faktorok, élükön a közoktatási kormányval, mint a magánosok is. De tudvalevő dolog az is, hogy a valláserkölcsi nevelés eszméit is ők hirdetik és terjesztik ott, ahol a vallásos élet lazul, sőt ezen utóbbi helyeken a zsidóság csakis a tanítóktól vár segédelmet. Isten áldását kéri az egylet működésére.

5. Elnök felkéri a megjelenteket, hogy tekintettel az előrehaladott időre, vegyék a jegyzőkönyvet felolvasottnak s bízzák meg az elnökséget a hitelesítéssel. Az indítvány elfogadtatván, a jegyzőkönyv hitelesítettik.

6. Elnök jelenti, hogy a kör tagjai f. hó 1-én tisztelegtek Gräff Nikáz kir. tanfelügyelőnél üdvözölvén őt a kitüntetéshez, melyet ő Felsége, a királytól kapott. A tanfelügyelő a megjelenteket igen szívesen fogadta és pártfogásáról biztosította őket. A jelentés örvendetes tudomásul vétetik.

7. *Nagy József* bezdáni tanító értekezik e címen: „*Mit tehet a zsidó iskola a szülői ház vallási indifferentismusával szemben, különösen a gyermekeknek a vallási ritualékben való nevelését illetőleg?*“ Az értekezéshez ugyanoly szellemben hozzászól Rosenfeld Henrik Bajáról. A maga részéről ajánlja, hogy az iskola a legerélyesebb eszközökkel is iparkodjék a vallásos nevelést keresztül vinni s a vallásos érzelmeket fejleszteni. Elnök indítványára értekezőknek köszönetet szavaztak és az értekezést közlés végett átküldik az egyesület hivatalos lapjának.

8. *Reisz Irén* bajai polg. isk. tanítónő kísérleteket mutat be a fizika köréből. Ezen kísérleteknél figyelemmel volt arra, hogy a szertár minél olcsóbban legyen összeállítható. A bemutatott mintegy 50 kísérlet a legnagyobb érdeklődést keltette a hallgatóságban; a rövid és azért mégis teljesen kimerítő magyarázatok és az exact kivitel lebilincseltek mindvégig a figyelmet. A kísérletekhez szükséges szertár 10—12 koronáért állítható össze. Előadónak a kör jegyzőkönyvi köszönetet és elismerést szavazott.

Tizenöt percnyi szünet.

9. Szünet után elnök az ülést újra megnyitja és átadja az elnöki széket a jegyzőnek, aki felkéri *Erdős Jakab* bajai igazgatót szabad előadása megtartására. Erdős Jakab az „*Az írás tanítása*“ címen alapos készütséggel e tárgynak minden oldalát érdekesítő és tanulságos módon világítja meg; elmondja a különféle felfogásokat az írka elhelyezését illetőleg, szól az írás előgyakorlatairól, az ütenyezésről és végül még minden felvetett kérdésre is megfelel. Előadását nagy tetszéssel fogadták és érte jegyzőkönyvi köszönetet szavaztak.

Jegyző ismét átadja elnöknek az elnöki széket.

10. Jegyző jelenti, hogy az előértekezleten az alább következő indítványok ügyében megállapodás történt és kéri a tagokat, hogy az indítványok felolvasása után mondják ki a megállapodásokat határozatoknak. I. *Bodrogi Ignác* zentai tagtárs a zentai tantestület nevében indítványozza, hogy kérje fel a kör a központi választmányt, hogy azon alaphól, mely az 1901. évi orsz. közgyűlés határozatából azon célból fog alakíttatni, hogy belőle tanítók özvegyei a 400 K. özvegyi segélyen felül existencia alapítása céljából támogatassanak, segélyeztessenek olyan fiatalon munkaképtelenné vált és nyugdíjazott tanítók is, akik nyugdíjukból családjukat eltartani nem képesek és valamely existenciát óhajtanak alapítani. II. *Bodrogi Ignác* indítványozza, kéressék fel a központi választmány, hogy hasson oda, miszerint az orsz. izr. iroda és az orth. közv. bizottság együttes közremunkálásával állapítsa meg az iskola szünetnapjait. III. *Lengyel Manó* indítványozza, hogy a körülés jegyzőkönyvei még a szünidő folyamán hitelesíttessenek, fentartván a tagoknak azon jogát, hogy a jegyzőkönyveket a legközelebbi körülésen is felolvastassák. Mind-ezen indítványok elfogadtatnak.

11. *Lengyel Manó* jegyző indítványozza, hogy a központi választmány-

nak és az elnökségnek fejezze ki a kör feltétlen bizalmát és tántoríthatlan ragaszkodását az egylet vezetéseért és háláját ama gondosságáért, melylyel a tagok szellemi-, erkölcsi- és anyagi gyarapodásáért buzgólkodik. Az indítvány nagy lelkesedéssel fogadtatik.

12. *Csernyei Mór* ujvidéki tagtárs indítványozza, hogy az előadóknak alapos és fáradságos munkáikért fejezze ki a körülés köszönetét. *Szántó Ede* bajai tagtárs indítványozza, hogy a zombori izr. hitközségnek fejezzük ki hálás köszönetünket azért a szíves vendéglátásért, melyben bennünket ismételve részesítenek. *Scheer Bernát* bajai tagtárs indítványozza, fejezze ki az ülés köszönetét *főt. dr. Fischer Mihály* rabbi urnak és a templomi énekkarnak az istentisztelet megtartásáért. *Bodrogi Ignác* zentai kartárs indítványozza, hogy mondjunk köszönetet a zombori izr. tanítótestületnek azért a fárasztó munkáért, melyet a gyűlés rendezése körül kifejtett. *Csajági Bernát* kulai kartárs indítványozza, hogy a fiókkör elnökségének fejezzük ki köszönetünket az ülés vezetéseért. Mindezen indítványok egyhangulag örömmel elfogadtatnak.

13. Jegyző jelenti, hogy az apatini, bajai, b.-petrovoszellói, b.-kulai, bezdáni, cservenkai, jankováczi, kishegyesi, óbecsei, ókanizsai, szentesi, szivaczi, ujvidéki és zentai tanítók utiköltséget kaptak. Örvendetes tudomásul vétetik és a községeknek köszönet szavaztatik.

14. Jegyző jelenti, hogy az ülést üdvözölték: *Léderer Abrahám* ny. tanár levélben, *Dr. Bruck Sámuel* bajai hitk. h. elnök és isk. sz. elnök, *Hesser Gyula* bajai hitk. előlj., *Klingenberg Jakab* pécsi igazgató, *Kohn* és *Mandl* zimonyi tanítók táviratban. Mindezeknek jegyzőkönyvi köszönet szavaztatik.

15. Jegyző jelenti, hogy a szentesi izr. tanítótestület a „B.-B. megyei fiókkör“-höz csatlakozik és *Soltész Adolf* szentesi kartárs az ülésen meg is jelent. Örvendetes tudomásul vétetik.

16. Elnök a maga és a jegyző nevében tisztéről lemond és kéri a tisztújítás megejtését. Erre közfelkiáltással és nagy lelkesedéssel *Erdős Jakab* elnöknek és *Lengyel Manó* jegyzőnek újra megválasztatnak. A megválasztottak köszönet mondtak a beléjük ismételten helyezett bizalomért.

17. Jegyző jelenti, hogy az ujvidéki kartársak az ujvidéki izr. hitk. előljárósága és iskolaszéke nevében kapott megbízatásukhoz hiven meghívják az Orsz. Izr. Tanítóegylet „Bács Bodroghmegyei fiókköre“ tagjait az 1903. évre a fiókkör ülésének Ujvidéken való megtartására és ígérik, hogy a kör tagjait szívesen látott vendégjeiknek fogják tekinteni. Miután a kör tagjainak még élénk emlékezetükben van az a meleg fogadtatás, melyben őket az ujvidékiek az 1897. évben részesítették, a meghívást örömmel fogadják és kimondják, hogy az 1903. évben a kör ülését Ujvidéken tartják meg. Az időpontnak kitűzésével és a napirend megállapításával az elnökséget bizzák meg.

18. Elnök megköszönvén a tagok és vendégek élénk érdeklődését, az ülést bezárja.

Pályázatok.

I.

Az „Orsz. Izr. Tanítóegyesület“ az izraelita felekezeti népiskola II., III. és IV. osztályaiban szükséges magyar nyelvkönyvek megírására ezennel pályázatot hirdet.*)

A feltételek a következők:

1. A felkarolandó anyagra, valamint az irányra nézve a kormány által elkészített és legközelebb kiadandó legujabb tanterv legyen irányadó.

*) E pályázatot már a juliusi számunkban tettük először közzé.

2. Az I. füzet terjedelme 3, a II.-diké 4, a III.-diké 5 nyomtatott ivre tervezendő.

3. Pályázótól megkivántatik, hogy az I. részt a II. osztály számára teljesen kidolgozva, a II. és III. részből csak a tervezetet és egy-egy kidolgozott fejezetet küldjön be.

4. A pályázat *titkos*; a munkák tehát a szerző nevét tartalmazó zárt, jeligés levél kíséretében *1902. évi szeptember hó 15 ig küldendők be.*

5. A pályázatban csak egyesületi rendes tagok vehetnek részt.

6. A bírálók jelentése alapján a választmány érdemlegesen dönt; a könyv megírásával azonban csak abszolút becsű jó munka szerzője bizatik meg.

7. A szerzői tiszteletdíj minden 6300 példányból álló kiadás nyomtatott ivre után 50 korona az első, és 30 korona minden újabb kiadás után.

Budapest, 1902. június 25-én.

Az „Orsz. Izr. Tanítóegyesület“ nevében:

Hajnal Jakab,
egyes. titkár.

Kornfeld Gyula,
egyes. elnök.

II.

Egyesületünk által kezelt **Gans Dávid-alapítvány** ez évi kamatai (33 korona) augusztus hóban, Áv hó 24-én, fognak segély címén oly tanítónak, tanító-özvegynek vagy tanító-árvának kiadatni, a ki erre a segélyre rászorul és ezért augusztus hó 15-dikéig folya-
modik. Első sorban az egyesület rendes tagja vagy annak családja jöhet csak tekintetbe.

Budapesten, 1902. július 25-én.

Hajnal Jakab
egyes. titkár.

Kornfeld Gyula
egyes. elnök.

Levelezés.

Az Orsz. Izr. Tanítóegyesület tekintetes Elnökségének

Budapesten.

Tekintetes Elnökség!

Az Orsz. Izr. Tanítóegyesület „Bács-Bodroghmegyei fiókköre“ a f. évi július havának 2-án Zomborban tartott körülésén elhatározta, hogy a tekintetes Elnökségnek és a központi választmánynak föltétlen bizalmát és tántoríthatlan ragaszkodását fejezi ki az egyesület vezetéseért és háláját ama gondosságáért, melylyel a tagok szellemi-, erkölcsi- és anyagi gyarapodásáért buzgolkodik.

Örömmel ragadjuk meg az alkalmat, hogy erről a tekintetes Elnökséget értesítsük.

Mély tisztelettel

Kelt Zomborban, az Orsz. Izr. Tanítóegyesület „Bács-Bodroghmegyei fiókköre“ 1902. július hó 2-án tartott ülésén.

Lengyel Manó
jegyző.

Erdős Jakab
körelnök.

Az Orsz. Izr. Tanítóegyesület tekintetes Elnökségének

Budapesten.

Igen tisztelt Elnökség!

Fogadja mélyen érzett hálám őszinte kifejezését azon szives üdvözlétért, melyet 40 évi lelkészkedésem jubileuma alkalmából hozzám intézni méltóztatott.

Isten áldása kísérje azon egyesület nemes működését, mely már évtizedek óta hivatásának magaslatán állva kitűnő vezérlete alatt valódi küldetést teljesít.

Hazafiui üdvözlettel és kiváló tisztelettel

a tekintetes Elnökség igaz híve

Komárom, 1902. július 11-én.

Dr. Schniczter Armin.
főrabbi.

1902. évi július hóban tagsági díjat fizettek:

A) Pártoló tagok:

	kor.		kor.
Brachfeld Arnold, Bpest	10.—	A pápai izr. orth. hitközség	10.—
Kornfeld Zsigmond	12.—	Trebitsch Ignác, Bpest	10.—

B) Rendes tagok:

	f. é. kor.	Hátr. kor.		f. é. kor.	Hátr. kor.
Bartok Jakab, Losoncz	8.—	6.—	Rausnitz Jakab, Rohonc	4.—	—.—
Braunberg Manó, Zsolna	4.—	—.—	Reich Sámuel, Bpest	—.—	8.—
Darvas Sal., Ó-Becse	4.—	—.—	Stein Sámuel, R.-Palota	—.—	4.—
Gyarmati S., Miskolcz	8.—	—.—	Tauszig Ede, Lugos	8.—	—.—
Havas Henrik, Kiskőrös	—.—	4.—	Várad József, Gyöngyös	4.—	—.—
Kleinwald Lipót., Ó-Becse	4.—	—.—	Weisz Pinkász, K.-Halas	4.—	2.—
Rosenberg Salamon, M.-Szalka	4.—	—.—			

Bárcza-gyűjtés:

	kor.		kor.
Löwy Mór, Igló	6.—	Scher Áron, K.-Kőrös	1.64
Groszmann Mór, S.-Ujhely	5.—	Braunberg Manó, Zsolna	6.—
Szirtes Miksa, Beodra	10.—	Tauszig Ede, Lugos	5.50
Havas Henrik, K.-Kőrös	3.10	Dobó Miksa, Oroszlány	4.—
Schönbrunn Márk, Miskolcz	5.40	Weisz Pinkász K.-Halas	1.—
Ujvári Adolf, P.-Ladány	6.—		

Gyűjtés az árva-alapra:

Ujvári Adolf, P.-Ladány	kor. fill. 2.04
Budapesten, 1902. július hó 25-én.	<i>Győri Adolf,</i> pénztáros.

Értesítők.

Ismerteti: *Rózsa Ede.*

Ismét elmúlt egy iskolaév. Az iskolák bezárultak, tanítók és tanulók pedig széjjelmentek két hónapra, hogy a vakációban kipihenjék a tanítás és tanulás nehéz munkájában elfáradt lelküket és hogy új erőt gyűjtsenek a jövő iskolaévre. Rájuk fér a pihenés, mert mint minden évben, ez idén is derék munkát végeztek, ez évben is gyarapították édes hazánk értelmiségét. Valamint mindig és mindenhol, hol hazafias és humánus cselekedetekről van szó, a zsidók kiveszik ebből részüket, a zsidó iskolák sem maradtak hátra. Községek, hol azelőtt magyar szót hallani sem lehetett és németül is csak zsidó jargonban beszéltek, teljesen vagy részben megmagyarosodtak és beléptek a művelt világ társaságába. Így pl. Nyitramegye néhány községében magamnak volt alkalmam meggyőződni arról, hogy ezen tősgyökeres tót vidéken nemcsak a fiatalok beszél már tökéletesen magyarul, hanem ezek kedvéért az öregek is törik úgy ahogy szép hazai nyelvünket, vagy legalább nem tartják már bűnnek, ha más valaki beszél, a mi már szintén eléggé nem méltányolható eredmény.

Erről és sok más örvendetes eredményről számolnak be az idei iskolai értesítők is.

1. *A pesti izraelita hitközség elemi és polgári fiúiskolája* nem adott ki értesítőt, de *Stern Abrahám* igazgató szivessége folytán módunkban van az ország e legnagyobb zsidó intézetéről egyet-mást elmondani. A tanév szept. 5-én kezdődött, az ünnepi istentisztelet szept. 7-én volt. Beiratkozott 880 tanuló, évközben kimaradt 34, a tanév végén maradt 846. Tandijat fizetett 388, tandijmentes volt 458. Az osztályzatok a következők voltak: kitünő—jeles van 260, jó—elégséges 514, elégtelen 72. Ezek közül osztály-isméltésre utasított 25, javító-vizsgát tehet 47. A mulasztás a következőképen oszlik meg: az elemiben 461 tanuló mulasztott 10941 félnapot, 3 tanuló nem igazolt 31 félnapot. A polgáriban 302 tanuló mulasztott 10234 órát, 12 tanuló nem igazolt 66 órát. Mint minden évben, a hitközség ez idén sem felejtkezett meg iskolája szegénysorsu növendékeiről, hanem, a mennyire lehetett, gondoskodott szükségleteiről. 319 tanuló kapott 1018 könyvet, 198 tanuló 191 kabátot, 259 nadrágot, 298 pár csizmát, 44 tanuló kapott ebédet. Pénzsegélyt kapott évközben 19, ösztöndijat 15, a szünidei gyermek-telepre küldetett 4 tanuló. E helyen meg kell még emlékeznünk ezen intézetben működő és már több ízben ismertetett „*Napközi otthonról*“, mely az igazgató kezdeményezésére létesült és melyhez a költséget társadalmi uton szerzi meg. Az ezidei bevétel volt 680 korona, kiadás ugyanannyi. A felügyelettel *Zsoldos Rezső* tanító volt megbizva. A tantestület 26 tagból áll, kik 23 értekezleten beszéltek meg a felmerült különböző paedagogiai és különösen módszertani kérdéseket. A konferenciák nevezetesebb mozzanatai voltak: *Dr. Waldmann Fülöp* előadása az *első segélynyújtásról*, *Mandl Bernát* értekezése a *német nyelv tanítási módszeréről* és *Kuttner Miksa* előadása a *phonomimikai módszerről*. A mi ez utóbbi módszert illeti, a tantestület elhatározta, hogy csak még egy évi kísérletezés után fog ezen kérdésben véglegesen határozni.

A tanítás eredménye kielégítő volt, az előirt tananyag teljesen fel lett dolgozva. Egyes eltérések a rendes tantervtől voltak az elemiben, hogy a honismertetés keretében természetrajzi, természettani, történeti, földrajzi és társadalmi kérdéseket is tárgyaltak a gyermek felfogási képességéhez viszonyítva. A polgári iskolában már nagyobbak voltak az eltérések. Az ó-kori népekről, a zsidók története kapcsán tanítottak az I—II. osztályban, a középkor és ujkori világtörténeti eseményeket a magyarok története kapcsán a III.—IV. osztályban. Földrajz minden osztályban szerepel, a IV.-ben politikai földrajz, különös tekintettel a nép foglalkozására és az állami élet berendezésére. Természettant a III.—IV. osztályban tanítanak és ennek kapcsán a fizikai és csillagászati földrajzot. Természetrajz szintén mind a négy osztályban fordul elő. Bibliafordításból ez volt a tananyag a négy polgári osztályban: Mózes 5 könyve, Zsoltárok, Példabeszédek, Próféták, Jeremiás siralmi, Eszter és Ruth könyve és az Atyák mondásai (Pirké áboth). Meg kell itt jegyeznünk, hogy a gyermekek nem használnak fordított könyvet. Egyesületünk kiadványait használták.

2. *A pesti izr. hitközség elemi- és polgári leányiskolája* sem adott ki értesítőt, de *Halász Nátán* igazgató volt oly szives a kért adatokat rendelkezésünkre bocsátani. A két iskolába beiratkozott összesen 921 tanuló, ezek közül volt egész fizető 380, félfizető 29, tandijmentes 512. Kitünő rendű lett 146, jeles 196, I. rendű 489, javító-vizsgát tehet 21, osztályisméltésre utasított 35, vizsgálatlan maradt 8, elmaradt 26. A mulasztás 9596 oktatási napot tett ki. Érdekes a leányok pályaválasztási statisztikája. A két IV. polgári osztályban az év végén volt 103 leány. Ezek közül középiskolába lépett 2, felsőbb leányiskolába 11, kereskedelmi iskolába 33, tanítónőképző intézetbe 9, ipariskolába 12, ismétlő-iskolába 2, iparosnak ment 8, kishivatalnok lett 8,

otthon maradt 18, az egész létszámnak csak 17 százaléka. Az elemi iskolában volt 6 osztály, a II. és IV. párhuzamos, a polgáriban 8 osztály, mindegyik párhuzamos. A jótékonyág ez idén is szépen gondoskodott a szegénysorsu gyermekekről. Így az évről ünnepélyen a jutalomkönyveken kívül 24 díjat osztottak ki, köztük 4 drb. 100 koronás *Deutsch Sámuel*-féle ösztöndíjat. A jutalomkönyvek legnagyobb részét az I. M. I. T. bocsátotta az intézet rendelkezésére. Részint a hitközség, részint pedig az intézet *Erzsébet-köre* ellátta a reá szoruló növendékeket könyvekkel és egyéb taneszközökkel úgy, hogy minden tanuló el volt látva a szükségesekkel. A tantestület 24 tagból állt, kik a rendes osztályozó és intő konferenciákon kívül minden hónapban 3 értekezletet tartottak. A rendes paedagógiai kérdéseken kívül a konferenciák különösen a *tanterv revíziója* kérdésével és a *német nyelv tanítási módszerével* foglalkoztak. Két tagot pedig a phonomimikai kurzusra küldtek, hogy ezen módszert tanulmányozzák és a jövő tanévben vele kísérletet tegyenek. Megemlíjük még, hogy feltűnő szép sikerrel tanították a *gyorsírást* és a *francia nyelvet*, egyéb fakultatív tantárgy volt még a *zene* és a *tánc* is. — Kiadványainkat használták.

3. Az „*Izr. siketnémák orsz. intézete*“ jelentésében, összeállította *Grünberger Lipót* igazgató, rövid vonásokban fennállásának 25 évi történetét ecseteli, a miből a következőket vesszük át. Az intézet *Fochs Antal*nak köszönheti létesítését, ki 1874. március 18-án kelt végrendeletében tekintélyes vagyonának $\frac{5}{6}$ részét (vagy 400.000 frtot) az intézet céljaira hagyományozta. Az intézet alapköve 1876. évi május havában tétetett le és 1877. év november havában a monumentális épület már be volt fejezve. 1877. év január havában 7 és ugyanazon év november havában meg 22 növendéket vettek fel. A 29 növendéket a teljesen felszerelt és a pesti izr. hitközségnek nyilvánosan átadott intézetben helyezték el. A nyilvános ünnepély 1878. június 2-án folyt le. Azóta az intézet huszonhétszer vett fel új növendékeket, összesen 387 siketnémát és 295-öt, mint kiképzett embert bocsátott el.

Az ez ideig felvett növendékek közül 98 volt budapesti és 289 az ország különböző vidékeire való. 260 növendék ingyenes helyen lett kiképezve, kik közül 36 alapítványi helyet élvezett.

A tantestület az igazgatón kívül 5 tanítóból és 3 tanítónőből áll, kik a növendékeket, ezek érettségi foka szerint, 8 csoportban oktatják. Az intézeti tanterv szerint az intézetben töltött idő 6 évre terjed, de szükség esetén az előjáróság egy hetelikeit is engedélyez. A tanterv mindazon tantárgyakat öleli fel, melyek a 7—15 év közt lévő siketnéma gyermek felfogásának megfelelnek és alkalmasak arra, hogy őket az iparos pályára előkészítsék.

Az intézet feladatául tűzte ki a hazánkban levő izraelita és részint a más felekezeti siketnéma gyermekeket oktatás és nevelés által önálló emberekké és a társadalom hasznos tagjaivá kiképezni. Az oktatás nem a jelnyelv, hanem már az intézet fennállása óta a hangzó beszéd által történik.

A tantárgyak a következők: hangfejlesztés, szemléleti oktatás (beszéd-tanítás), vallás, bibliai történet, héber olvasás, magyarok története, világtörténelem, alkotmánytan, földrajz, természetrajz, természettan, olvasmányok tárgyalása, irálytan, naplóvezetés, számtan, német nyelv, szabadkézi rajz, szépirás, olvasás, kézimunka és testgyakorlat.

4. A *pesti izr. hitközség fiúárvaházának elemi és polgári iskolája* külön-külön igazgatás alatt áll. Az elemi iskola igazgatója *Herczka János*, a polgárié *Csajági Béla*. Egy év óta az iskola az új, a városhígyeti fasorban levő intézetben van elhelyezve, míg a régi Munkácsy utcai intézet csakis bennlakásra szolgál. Az *elemi iskolai* növendékek száma volt 121, kik 4 osztályban részesültek tanításban. A II. és III. osztály össze volt vonva. A felsőbb osztályok-

ban a szakrendszer volt alkalmazásban. A tanítás eredménye kitünőnek mondható. A bukottak száma csak 8°/_o-ot tesz ki. A héber tantárgyakra kiváló gondot fordítanak, hetenkint hat órában tanítanak vallástant. Bibliafordításból a III. IV. osztályban átlag 150 verset dolgoznak fel. Nagy súlyt fektetnek a német nyelvre is. Ezen tantárgy a II. osztályban kezdődik és gondoskodik a tantestület arról, hogy a növendékek az élő nyelvet sajátítsák el. E célból a heti 4 órai tanítás felét német beszédgyakorlatokra használják fel, oly módon, hogy a gyermekek az olvasmányok tartalmát németül reprodukálják. A vallásos érzés megszilárdítására szolgálnak a szombati és péntek esti istentiszteletek, melyekben a bejáró növendékek is részt vesznek. Ilyen bejáró növendék ez idén volt 35, kik 60 korona tandíjat és 5 korona beiratási díjat fizetnek. A tantestület 4 tagból áll. Az intézeti szertár ezen tanévben is jelentékenyen megszaporodott. — Kiadványainkat használták.

A *polgári iskola* csak az elmúlt tanévben nyílt meg, egyelőre 2 osztálylyal. Jövőre megnyílik a III. osztály is. A bennlakó növendékek száma volt 56, a bejáróké 15, kik ugyanannyi tandíjat fizetnek, mint az elemi iskolában. A tanítás eredménye igen jó volt, bizonyítja ezt *dr. Verédy kir. tanfelügyelő* elismerése is, ki 4 ízben látogatta meg az intézetet és kinek előterjesztésére az iskolának a nyilvánosi jog megadatott. A tantestület 5 tagból áll, de jövő évben 2 taggal szaporodik. Az intézet berendezése még a legkényesebb követelményeknek is megfelel. Így van külön rajzterem, tornaterem, természetrajzi, földrajzi és természettani szertár a legujabb szemléleti eszközökkel. Nyáron már áprilistól kezdve a nagy tágas intézeti kert szolgál a gyermekeknek torna- és játszóhelyiségül.

Az intézet előjárósága a tehetségesebb gyermekek továbbképzéséről is gondoskodik. Így ez idén is számos növendék különböző iskolákat látogatott. Gimnáziumba járt 4, reáliskolába 4, zsidó polgáriba 6, városi polgáriba 7, különböző kereskedelmi iskolákba 11, kereskedői és iparos tanonc volt 16 növendék.

5. A *bajai izr. hitközség elemi, polgári fiú- és leányiskolájának XXI. értesítőjét* az iskolaszék megbízásából szerkesztette: a *tanítótestület*. Az év történetéből kiemeljük a következőket: szept. 4-én volt az ünnepélyes megnyitás, mikor *Erdős Jakab* igazgató szép beszédet intézett a gyermekekhez. Különböző járványos betegségek miatt az iskolát több alkalommal be kellett zárni. Évközben több iskolai ünnepély volt, a mikor is a tantestület egyes tagjai alkalmi beszédet intéztek a gyermekekhez. A szegénysorsu növendékeket részint pénzzel, részint ruházattal bőven segélyezték, sokan közülük elég tekintélyes ösztöndíjat élveztek. A tantestület 14 tagból áll, kik az év folyamán több értekezletet tartottak az iskola beléletét érintő ügyek megbeszélése végett, de általános paedagógiai kérdéseket is tárgyaltak. Ezek közül kiemelendő *Risz Irén* k. a. szép felolvasása a *fegyelemről*. A vizsgálat június 22—27-ig, a záró-ünnepélyt június 29-én tartották meg.

A tanulók száma az év elején volt 434, évközben kimaradt 20, az év végén maradt 414. Keresztény vallásu volt 17. Fiúnövendék volt 253, leány 197, féltandíjat fizetett 164 tanuló, tandíjmentes volt 99. Az előmenetel a következő volt: kitünőt kapott 50, jelest 61, jót 118, elégségest 63, javítóvizsgát tehet 48, ismétlésre utasítottak 26.

A tanítás eredménye kitünő. Nagyon szép tantervet közölnek, melyből kiemeljük a következőket: 1. Elemi iskola II. osztályában kezdődik a bibliafordítás m. p. Mózes I. könyvéből I—IV. fej. V. fej. 28—32. v. VI—IX. fej. XI. fej. 1—9. v. 29—32 v. XII—XVII. fej. III. oszt.: Mózes I. könyvéből XVIII—L. fej. IV. oszt.: Mózes II. könyve. 2. Polgári iskola I. osztály: Mózes III—IV. könyve. II. oszt. Mózes V. könyve. III. oszt.: Mózes I. könyve, Zsoltár 50 fej. IV. osztály: Mózes II. könyve, Zsoltár 50 fej. A bibliafordítás

kapcsán tanították a héber nyelvtant, melylyel szintén igen szép eredményt értek el. Az egyesület kiadványait használták.

6. A *b.-gyarmati izr. elemi népiskola* értesítője, közli: *Brett Mór* igazgató. Az év elején felvétetett 234 tanuló, évközben kilépett 11, az év végén maradt 223. Fiú volt 130, leány 104. Tandijfizető volt 180, tandijmentes 54. Kitünő rendű lett 21, jeles rendű 43, I. rendű 135, II. rendű 24. A tantestület 5 tagból állt, kik minden hónapban konferenciára gyűltek össze. A bibliafordításból feldolgozzák Mózes I., II. és III. könyvét. Németből tanítanak írást, olvasást, magyarra fordítást és a helyesírás szabályait. Egyesületünk kiadványait használták.

7. A *debreczeni izr. hitközség 5 osztályú fiú- és 6 osztályú leányiskolájának* értesítője. XVI. évfolyam. Közli: *Kuthi Zsigmond*, igazgató. A tanulók száma az év végén volt 491, fiú 262, leány 229. Előmenetelük szerint így oszlanak meg: kitünőt nyert 84, jelest 97, jót 138, elégségest 127, elégtelent 42, javító-vizsgát tehet 3. A tanító-testület 11 tagból állt. Miután *Kohut Mór* 43 év óta működik a tanítói pályán, kartársai meg akarják őt ünnepelni. E végből felhívást intéznek Kohut kartárs volt tanítványaihoz és ama hitközségekhez, hol működött, hogy támogassák anyagilag és erkölcsileg a tantestület ebbeli törekvését. A rendező bizottság pénztárosa *Smilovits Mihály*, kihez a pénzküldemények intézendők.

A tananyagból kiemeljük a bibliafordítást. I. oszt.: a teremtésről szóló fejezet. II. oszt.: Mózes I. könyvének 1. és 2. szidrája. III. oszt.: Mózes I. könyvének 3., 4., 5., 6. és 7. szidrái. IV. oszt.: Mózes V. könyve, továbbá hetenkint a heti szidra "ש"ג"ג-ig. Németből tanítottak: III. oszt.: Irva-olvasás, folyékony olvasás. Kisebb olvasmányok fordítása. IV. oszt.: Olvasás, írás. Olvasmányok fordítása. A főnév és ejtegetése. A tőmondat, az ige főidői. V. és VI. oszt.: Olvasás, írás, fogalmazás. Olvasmányok fordítása. A főnév ejtegetése, az ige ragozása. A bővített és összetett mondat. — Kiadványainkat használták.

8. A *deési izr. hitközség elemi fiúiskolájának XVIII. tanévi értesítője*, közli: *Klein Ignác*, igazgató-tanító. Az iskolának igen csekélyszámu tanulója van, az egész létszám 83. A 3 tagból álló tantestület derék munkát végzett. Különösen a héber tantárgyakat kultiválták kiváló gondnal, így pl. már a III. osztályban a heti szidrát majdnem teljesen átveszik és a „Raschi“ commentárt is tanítják. Örömmel említjük még, hogy *Bräuer Samu* kartársunk a tanfelügyelő előterjesztésére a vármegyei kulturalapból a „magyar nyelv sikeres oktatása és terjesztése körül tanúsított szorgalma elismeréséül“ 50 korona jutalomban részesült. Egyesületünk kiadványait itt is használták.

9. A *dombovári izr. elemi iskola értesítője*. VIII. évfolyam. Az iskolaszék megbízásából közli: *Somogyi Dávid*, igazgató tanító. A növendékek száma volt 94, m. p. 51 fiú és 43 leány. 80 volt izraelita, 11 róm. kath., 3 ev. ref. Kitünőt nyert 23, jelest 30, I. rendű 34, II. rendű 7. Teljes tandíjat fizetett 57, tandíjmérséklésben részesült 20, tandijmentes volt 17. A tantestület 3 tagból állt. Kiadványainkat ez intézetben is használták.

10. A *dunaszerdahelyi 6 osztályú mindkét nembeli népiskola értesítője*, közli: *Heilpern Benő*, igazgató-tanító. Összesen beiratkozott 311 tanuló, ezek közül kimaradt 12. Tandijmentes volt 80, tankönyveket és írószereket kapott 45 tanuló, 12 fiú kapott ruhát, úgyszintén 10 leány, azonkívül 30 pár csizmát osztottak szét. A tantestület 6 tagból állt.

11. *Az egyesült győr- és győrszigeti izr. hitközség népiskolájának értesítője*, szerkesztette: *Baumgarten Samu*. Első sorban *Schön Bernát* megemlékezik *Baumgarten Samu* 30 éves működéséről és az igazi kartársi szeretet hangján kíván neki hosszú, boldog életet. A tantestület gondoskodása folytán módjuk-

ban van a szegény gyermekeket minden szükségessel ellátni. Az iskolának összesen 403 tanulója volt, ezek közül kitünő rendű lett 34, jeles r. 71, I. rendű 87, II. rendű 76, vizsgálatlan maradt 5, kimaradt, 30. A tantestület 10 tagból áll. A tanítás eredménye kielégítő, a bibliafordítás terén bámulatos sikert értek el. Az egyesület kiadványait használták.

12. *A jászberényi izr. elemi népiskola értesítője.* IX. évfolyam. Szerkesztette az iskolaszék megbízásából: *Szabó Adolf*, tanító. A tanulók száma az év végén volt 92. Kitünő rendű volt 9, jeles 17, jó 27, elégséges 24, pótvizsgát tehet 8, osztályismérlésre utasított 7. A mulasztott félnapok száma 1028. A tanítótestület 4 tagból állt. Kiadványainkat használták.

13. *A kaposvári zsidó hitközség népiskolájának értesítője.* XXII. évfolyam. Kiadja az *iskolaszék*. Beiratkozott 246 tanuló, évközben kimaradt 19, a tanév végén maradt 227, m. p. 114 fiú és 113 leány. A hitközség azonkívül a nem zsidó tanintézetekbe járó zsidó tanulóinak hitoktatásáról is gondoskodott, összesen 440 növendék vallásoktatását látta el. Az előmenetel a következő volt: 16 kitünő, 45 jeles, 89 jó, 52 elégséges, 25 elégtelen. A tantestület 8 tagból állt. A tanítás eredménye kitünő volt. Ifjúsági istentiszteletet minden szombaton és ünnepnapon tartottak.

14. *A kassai izr. elemi iskola értesítője.* XXXIV. évfolyam. Közli az iskolaszék megbízásából: *Szilágyi Nándor*, igazgató. A növendékek száma volt 247, 134 fiú és 113 leány. Egész tandíjat fizetett 141, féltandíjat 5, tandíjmentes volt 52 tanuló. Az előmenetel a következő volt: jeles 63, I. rendű 143, javító vizsgálatot tehet 8, osztályismérlésre utasított 22, kimaradt 10 gyermek. A félnapi mulasztások összege 4964. A hitközség ellátta a szegény tanulókat a szükséges tankönyvekkel és tanszerekkel, az „Izr. nőegylet“ és a „10 kros Egyesület“ pedig a szegény gyermekek ellátásáról és felruházásáról gondoskodott. A tantestület 5 tagból áll, kik ez idén is szép sikereket értek el a tanítás terén. A bibliafordításból feldolgoztak a II. osztályban 158 verset, a III. osztályban 273 verset és a IV. osztályban 298 verset. A német nyelv tanításánál tekintettel voltak különösen az olvasmányok értelmezésére és az írásbeli gyakorlatokra. A III. osztályban 25, a IV. osztályban pedig 30 írásbeli gyakorlatot dolgoztak ki. Egyesületünk kiadványait használták.

(Folytatjuk.)

Becher Jakob.

Az iskolai esztendő végével eltávozott körünkől egy tanító, ki negyven esztendeig volt a zsidó iskoláé. Negyven évig tanított, utána még néhány esztendeig nyugodott s most a fáradt oskolamester nehéz pályájának befejeztével örökre megpihent.

Becher Jakob életének tanulságait nem biográfiájának száraz adataiban keressük, hanem karakterének élő s ékesenszóló vonásaiban találjuk meg. Régi zsidó szokás szerint őt is hánytavetette a sors; tanított Sátoralja-Ujhelyen, Siklóson, majd Pécsen az absolutismus idején fölállított mintaiskolában. Végre Budapesten állapodott meg, itt lett az Orsz. Izr. Tanítóképző gyakorló-iskolájának tanítója. Ez intézetben töltötte be négy évtizedét munkálkodásának s innen ment nyugalomba.

Hányan vannak még, kik e színre-szemre oly szegényes pályát futották be. De az öreg tanító szívének története sokkal gazdagabb élete történeténél.

Már-már teljesen kihálófélben vannak ama faj képviselői, melynek ő egyik legszebb éke volt. Kik e világ minden nyomoruságát, gonoszságát, ferdeségét a humor emelkedett szempontjából tekintik s kik, bármely sötét legyen fölöttük az ég, aranykedélyük fényét elhomályosulni nem engedik. Becher tanító volt e fogalom nem köznapi értelmében: ha kis társaságba került, ő azt megoktatta, nem valamely száraz tételre — dogmatikus az öreg sohasem volt — nem is szakbeli kérdés megfejtésére, hanem a tudományok tudományára, az élet derüs fölfogására, jóban-rosszban hűséges kitartásra, minden szép és becsületes dolog szeretetére.

Gazdag emlékezőtehetsége dúsan táplálta humorát: nem volt eset, melyhez hasonlóra emlékeinek tárában nem akadt volna. Kifogyhatatlan anekdotázási kedve nemcsak mindig friss szellemére, hanem végig fiatal szívére is kedvesen jellemző volt.

Életének utolsó két évtizedét egy nagy és módfelett ritka szerencse tette fényessé. Egyetlen leánygyermekét úgy nevelte föl, hogy az emberi műveltség és szellem legmagasabb csúcsairól nyilják kilátása, s e gyermeke magához teljesen méltó élettársat nyert *Simonyi Zsigmond*ban, a magyar nyelvtudomány európai híré művelőjében. Az ő családi életük éltető heve tartotta meg oly soká az öreg urat zavartalan jókedvben s hanyatló öregsége dacára is ép egészségben. Az ő szellemük fénye emelte föl a régi világból való tanítót a legmodernebb műveltség színvonalára. Valóban, látni Becher gyermekei és unokái körében mélyen megindító s egyben végtelenül jóleső érzés volt. S a nagyapa gyöngédségében, féltésében, aggódó szeretetében egyúttal nagyanya és anya is volt e házban.

Minden emberit megtettek érte nehéz betegségének utolsó hónapjaiban. Túl az emberin azonban isteni parancsszónak vakon engedelmeskedik a romboló természet. Neki el kellett mennie.

*

A pécsi minta-iskola működését magasztalták nemrég az ottani zsidó népiskola jubileuma alkalmából. Derék intézet volt, a legszomorubb esztendőben tett szolgálatot a magyar haza és a zsidó felekezet és vallás ügyének. De akik ez iskola bölcsőjénél állottak, csaknem mind koporsóban porladnak immár. A tragikus végű Guttman korán s iszonyún halt, Szántó—Seligmann fáradtan piheni ki küzdelmekben gazdag életének minden viszontagságait. Bak Izrael — multis ille bonis flebilis occidit, nulli flebilior, quam mihi — követte jóbarátját s most a sor végén az öreg Becher, vágyódva rég azok után, kikkel egy élet minden munkájában híven osztozott.

Elmult az iskola, el a rendszer, mely megteremté s a férfiak, kik első életbeléptetői voltak. De a férfiak emléke nem vész el; a kegyeletesek és hálásak szívében él tovább: cura pii dis sunt et qui coluere coluntur.

S közöttük az utolsónak elköltözött emléke is élni fog nemcsak sok száz tanítványának lelkében, hanem mindazokéban is, kik ösmerték s ami egyet jelent ezzel: becsülték és szerették.

Dr. Sebestyén Károly.

Könyvismertetés.

A magyar gyermek első könyve. Tomcsányiné Czukrasz Róza, a phonomimikai módszer magyar előharczosa, fenti címen magyar ABC-és olvasókönyvet szerkesztett, még pedig állítása szerint a phonomimikai módszer szerint. Nos, ha eltekintünk a könyv első lapjain lévő képektől, akkor ugyancsak nem találunk semmit abban, a mi a phonomimikára emlékeztetne;

mi különben természetes is, mert bármily álláspontot foglaljunk el is a phonomimikával szemben, az nem egyéb, mint az olvasás tanításánál alkalmazott mesterséges fogás, melynek segé'yével a gyermek *talán* — a mennyiben ez még egyáltalában nem eldöntött tény — az *olvasást* hamarább, könnyebben elsajátíthatja. Ily értelemben véve akar a könyv a phonomimika szolgálatában állani, a mennyiben inkább az olvasás, mint az írás tanítását tartja szem előtt. Ezért akarja szerző a magánhangzókat egyszerre tanítani, még pedig az egyes hangok tanításánál nincs is tekintettel arra, hogy melyiknek *leírása*, hanem arra, hogy melyiknek kimondása könnyebb. Így például legelőször is az *á*-t tanítja, mely a hangok közt a legegyszerűbb, ezután következik az *é i o u a e ö ü*. Ez a sorrend, mely különben a hangok fiziológiájának szempontjából sem teljesen kifogástalan, azt hisszük, az *írás* tanításánál rendkívüli nehézségeket fog okozni. A mássalhangzók tanításánál már nincs tekintettel a hangok kiejtésére, hanem inkább a betűk alakjára. Itt mindjárt az *r* tanításával kezdi, melynek kiejtése talán a legnehezebb. A mássalhangzók tanításánál tehát már az írás tanításának követelményeivel számol első sorban, a mi, nézetünk szerint, a helyesebb eljárás. Különben Czukrasz Róza könyve nagyon sikerült. Az olvasási anyag nagyon jól van megválasztva. Egy gyakorlatban sem találunk értelemnélküli szótagokat. Minden egyes gyakorlat a gyermek felfogásához mért egyes szavakból, később egyszerű mondatokból áll. Kár azonban, hogy már a kis betűk tanításánál is használ tulajdonneveket, melyek később aztán nagy kezdőbetűvel irandók. A könyv második része nagyon bő, nem kevesebb, mint ötvenkét jól megválasztott olvasmányt foglal magában; a tanítónak tehát van bő választéka. A könyv, mely Tull Ödön festőművész rajzaival van díszítve, Lampel Róbert kiadásában jelent meg. Ára 50 fillér. A.

Hirek iskoláink életéből.

A pécsi iskola jubileuma.

Az újabb kornak egyik jellemző vonása, többek közt, hogy a községek és testületek egyik-másik kiváló érdekes emberüket a nyilvánosság foruma előtt tüntető módon megtisztelni szeretik. S ezt a tüntető megtiszteltetést jubileumnak nevezik. Ritka eset azonban az, hogy valamelyik intézménynek rendeznének jubileumot. Ezen ritka esetek közé tartozik azon *ötvenéves* jubileum, melyet az én nemesen gondolkozó hitközségem, a pécsi izr. hitközség, fiú- és leányisko'ájának tiszteletére f. é. június 29-én rendezett.

S ezt az intézkedést nálunk általánosan nagyon helyesnek tartják, még pedig azért, mert magának az intézménynek megünneplése alkalmat szolgáltat arra, hogy nem csak *egy*, hanem mindazoknak az érdekes embereknek ténykedését kellő világításba helyezték, a kik az intézmény felvirágoztatásához akár anyagi, akár pedig értelmi és morális tekintetben lényegesen hozzájárultak és abban hiven fáradoztak.

S tény, hogy a pécsi izr. hitközségnek ötven év óta nagyon érdekes, áldozatkész és szellemileg kiváló emberei voltak és vannak még most is. Legyen szabad csak néhány jeles nevet felemlítenem. Mint az iskola alapítói elévülhetetlen érdemeket szereztek maguknak *csepregi Schapringer* Joáchim, *jánosi Engel* Adolf, *Justus* Lipót, *Trenschiner* Joáchim, *Kraus* Ábrahám, *Kaufer* Salamon és többen. Mint hitközségi, illetve iskolaszéki elnökök és elüljárók sokat lendítettek az iskolaügyön: *Wertheimer* Jakab, *Grünhut* Ignác, dr. *Fodor* Ignác, dr. *Stern* Károly, dr. *Kengyel* Mór, *jánosi Engel* József, dr. *Loewy* Lipót, dr. *Krausz* Jenő, dr. *Kaufer* Jenő, *Spitzer* Ignác,

dr. Nemes Vilmos, Kondor Béla, Glass Hermann stb. Tudós és lelkes rabbiájaink közül kimagaslanak: néh. dr. Kohut Sándor és dr. Perls Ármin.

Az iskola fáradhatatlan tanítói voltak régebben *Manheimer* F. igazgató és hitszónok, *Goldberger* József, *Blauhorn* Jakab; *Götzel* Salamon igazgató, *Sittig* Jakab, *Rosenfeld* Márk, *Kulka* Ede; a kir. mintaiskola neves tanítói voltak: *Porges* Ede igazgató, *Goldschmied* József, *Kohn* Zsigmond, *Seligmann* (Szántó) E'ázár, *Seligmann* Johanna, *Guttman* Joáchim, *Mautner* Jozefa, *Becher* Jakab, *Weisz* Jakab, dr. *Bak* Izrael és *Maislis* Mór. 1872 óta működtek az iskolánál: a nagyérdemű *Grünwald* Izsák és *Vessel* Ábrahám, jelenleg is *Strausser* Henrik jeles hebreista. 1874-ben *Klingenberg* Jakab került ide Székesfehérvárról. A nyolczvanas és kilenczvenes években nyertek itt alkalmazást: *Sasvári* Béla, *Hoch* József, *Weisz* Gábor, *Sasvári* Sarolta, *Kaufér* Gizella, *Kohn* Mór és *Bodó* Mór kiváló tanítóink. Valamennyien rászolgáltak a megtiszteltetésre.

A házi jellegű jubileum következőképen folyt le: Kilencz órakor d. e. kezdetét vette az iskola disztermében a jutalomkiosztással és az iskolaév ünnepélyes berekesztésével.

Tíz órakor egybegyült a nagyközönség a teljesen kivilágított templomban, a hol *Ernster* Géza főkantor orgona és karkisérettel azt a zsolozsmát énekelte, melyet az ünnepség alkalmára irtak. Ezután dr. *Perls* Ármin főrabbi lépett a szószékre és elmondta egyik legszebb, legtartalmasabb szónoklatát, melyet joggal elnevezhetünk kulturtörténeti tanulmánynak és melynek ragyogó képeivel magával ragadta az ájtatos hallgatóságot. A *Hymnus* eléneklésével záródott az istentisztelet.

A templomból átment a nagy és diszes közönség az iskola fényesen diszített nagy termébe, hol 11-től 12-ig *díszülést* tartottak.

Jánosi Engel József hitközségi elnök nyitotta meg az ülést rövid és hatásos beszéddel, melyben a zsidóság kulturális multjára és elért vívmányaira visszapillantást vetve, az iskola magasztos feladatára utalt és a hivatott férfiaknak további buzgó és kitartó munkásságát kérte.

Dr. *Stern* Károly iskolaszéki elnök erre megismertetvén a nap jelentőségét, magas szárnyalású, tartalmas hosszú beszédben méltatta névszerint mindazoknak érdemeit, kik mint alapítók, előljárók, igazgatók és tanítók az iskolát ezen magas fokra emelték, a melyen az ma áll és a melyeknél fogva mindenkor az általános megbecsülés tárgya volt.

Dr. *Blau* Adolf iskolaszéki tag gyönyörű szép beszédben a volt tanulók nevében mondott hálás köszönetet a tanítóknak, kik a kitüntetésre és elismerésre első sorba érdemesek, bejelentvén egyúttal, hogy iskolai célra alapítványt létesítenek és hogy az eddigi gyűjtés már is ezer koronát eredményezett.

Klingenberg igazgató ez után az iskola nevében mondott szives köszönetet először azoknak a lelkes férfiaknak, a kik az ünnepélyt kezdeményezték és megvalósították, továbbá a hitközség vezetőinek, a kik a tanítóttestület működését ez alkalommal oly kitüntető módon méltatták és végre volt tanítványának, Dr. *Blau* Adolf urnak. Lelkes szavakkal jelezte továbbá a régi és az új iskolának főtörekvését.

A díszülés utolsó illustris szónoka dr. *Perls* Ármin főrabbi volt, ki Áhron, Mózes és Mirjám hármasszallagzatában ismertette igen tanulságosan a pap, a tanító és az anya magasztos feladatait.

Dacára, hogy az ünnepély inkább zárt és házi jellegű volt, a város képviselőletében úgy a templomban, mint a díszülésen résztvett Majorossy Imre, kir. tanácsos, polgármester úr.

Este 8 órakor kezdődött az iskola disztermében a fényesen sikerült bankett, melyen mindegy százötven vendég vett részt.

Most pedig azt kívánom, hogy adjon a Mindenható továbbra is erőt, egészséget és boldogulást az érdemeseknek és — nekem is.

K—g.

Érsekujvár. Tagtársunk, Décsi József érsekujvári izr. isk. igazgató jubileumáról már a múlt lapunkban is adtunk hírt, most még a következő részletesebb tudósítást is közöljük: „Lélekemelő és minden tekintetben sikerültnek mondható ünnepélyt ültünk június hó 29-én abból az alkalomból, hogy népiskolánk derék igazgatója, *Décsi József* úr, áldásos működésének 40 évét töltötte be. Városunk apraja-nagyja sereglett össze, hogy az érdemes férfinak nagyrabecsülésének jelét adja. Az elnöki megnyitó után küldöttségileg hozták a jubilánst, ki egész családjával jelent meg és kit a közönség viharos éljenzéssel, a tanuló ifjuság pedig üdvözlő énekkel fogadott. Ennek elhangzása után *Drechsler* Alajos iskolaszéki elnök az iskolaszék nevében szép beszédben méltatta a jubiláns érdemeit, utána főt. *Richter* Zsigmond főrabbi úr a hitközség, e sorok írója a tantestület, dr. *Fischof* Károly úr a volt tanítványok, egy kis iskolás leány pedig a jelenlegi tanítványok nevében üdvözölték az ünnepeltet, kiknek külön-külön válaszolt az ünnepelt igazgató. Este ismét találkozott az egész társaság és éjfél után 2 óráig a legkedélyesebben mulattunk zeneszó és tánc mellett. Megemlítem még, hogy jubiláló igazgatónk igen szép és értékes ajándékot kapott. A jubiláns volt tanítványai diszes emléklapot is adtak ki, mely az ünnepélyre vonatkozó közleményeket és az ünnepelt jól sikerült arcképét tartalmazza.“

Zádor Benő.

Búcsúünnepély. A zombori hitközség előjárósága és iskolaszéke szép ünnepélylyel búcsúztatta június hó 21.-én iskolájának derék tanítóját, *Brauner* Adolf tagtársunkat, ki 35 évi működés után, melyből harminc esztendő Zomborban töltött, nyugalomba vonult. A lélekemelő ünnepély, mely a gyönyörű alföldi város közönségének színe-java jelenlétében, a nyugalomba vonuló kartárs nagyszámu tanítványának részvételével szívet-lelket örvendeztető bensőséggel folyt le, világos tanubizonysága egyrésről a zombori hitközség vezető férfiainak a felekezeti tanügy iránt érzett áldozatkész ragaszkodásuknak, de spontan nyilatkozása volt másrésről azon szeretetnek és tiszteletnek is, melyet *Brauner* kartársunk érdemes működésével magának kivívott. Ennek adott kifejezést Bácsmege tanügyének érdemes vezetője, *Gräff Nikáz* kir, tanácsos, tanfelügyelő is, midőn az ünnepélyen a nyugalombavonuló tanító érdemeit méltatta. Az ünnepély kimagasló pontjai voltak dr. *Fischer* Mihály főrabbi tartalmas beszéde, ki az előjáróság nevében, dr. *Bruck* Ármin remek szónoklata, ki az iskolaszék nevében és *Pártos* Samu kartársunk collegiális szeretettől áthatott lendületes beszéde, ki a tantestület és az iskola nevében búcsuzott el az ünnepelttől. A volt és jelenlegi tanítványok egész sora búcsuzott aztán még el szeretetteljesen, kik ezüst babérkoszorut is nyujtottak át az ünnepeltnek, nevére pedig az iskola szegénysorsu tanulói javára alapítványt tettek. Derék tagtársunknak, ki érdemes működésével e szép megünnepeltetést méltán kiérdemelte, boldog és még hosszú évekig tartó pihenést kívánunk.

Szatmár. A szatmári zsidó iskola tehát e tanév végével megszűnt; az állam vette át. Az ottani kartársak legnagyobb részét a minister az új állami iskolához nevezte ki, egyet nyugdíjazott, egyikét-másikat pedig más állami iskolába helyezett át. Nem kicsinylendő veszteség ez megint és bizonyára mindannyiunkat fájdalmasan érint annál is inkább, minthogy e veszteség egy kis jóakarattal elkerülhető lett volna. Igaz, hogy a hitközségben beállott szakadás óta sem a régi orth., sem az ujonnan alakult statusquo község sem

tarhatta fenn az iskolát jelenlegi alakjában; 6 osztályu fiu- és leányiskoláról van szó. De épen e szakadást kellett volna elkerülni, már azért is, hogy az iskola áldozatul ne essék. Elég sajnálatraméltó események ezek és módfelett jellemzők felekezeti viszonyainkra és a zsidó iskolák helyzetére.

Nyitra-Zsámbokrét. Örvedetes dologról értesülünk a ny.-zsámbokréti hitközségből. *Miklós* Simon ottani fiatal, ambiciózus kartársunk kezdeményezésére és sürgetésére, a hitközség elhatározta, hogy a bibliát ezentul iskolájában magyar nyelvre fordíttatja. Ez részben az elmúlt tanévben már meg is történt.

Nyugdíjazások. Az iskolaév végével több nyugdíjazásról vettünk hirt, melyeket itt egyszerűen felsorolunk: *Hoffmann* Mór nagykanizsai polg isk. tanár, címzetes igazgató, *Brauner* Adolf zombori, *Singer* Henrik tiszalöki, *Lichtenstein* Zsigmond nemes-dédi, *Porjesz* Mór makói és *Schrank* Vilmos nagyabonyi izr. elemi isk. tanítók, míg *Groszmann* Berta izr. siketnéma intézeti tanítónő Budapesten végkielégítést kapott. Üdvözöljük kartársainkat és kívánjuk nekik, hogy a megérdemelt nyugalmat még sokáig élvezhessék.

Pályázatok. A zombori hitközség *Brauner* Adolf nyugdíjba ment tagtársunk helyére, a szegzárdi hitközség pedig néhai *Deutsch* Lajos helyére pályázatot hirdet. — Érdekes jele az időknék, hogy a nagyatádi és sümegi hitközségek *kántor-tanítói* állásra irtak ki pályázatot. Itt említjük fel, hogy a szegedi hitközség szintén kántortanítót választott, még pedig pályázat nélkül. A megválasztott tanító *Róth* Jenő, ki most végezte az izr. tanítóképzőt.

Felolvasás. *László* Arnold, lengyeltóti tagtársunk a somogy megyei tanítóegyesület lengyeltóti járáskörének lellei ülésén „Az ifjúsági egyesületek szervezéséről“ tartott felolvasást.

VEGYESEK.

A zombori kör-ülés. Fiókköreink története külön ékes lapot fog szentelni a bács-bodroghmegyei fiókkör július hó 2-án Zomborban tartott ülésének, melynek fényes lefolyásáról az e számba közölt részletes jegyzőkönyv referál, tartalmasságát pedig Nagy József, tagtársunk felolvasása is bizonyítja. Méltó bevezetése volt e gyűlésnek az előtte való napon tartott előértekezlet, melyen a benyújtott indítványokat vitatták meg higgadtan és alaposan. Ez előértekezlet tanubizonyságot tett a bácskai tagtársaknak élénk érdeklődéséről egyesületünk ügyei iránt és azon bizalomról és ragaszkodásról, melylyel mindannyian a központi vezetőség iránt viseltetnek. Megemlítem itt még, hogy az előértekezletről az egybesereglet tanítóság *Gräff* Nikáz, kir. tanácsos, bács-bodroghmegyei kir. tanfelügyelőhöz ment tisztelegni a gyönyörű vármegyeházára, hol *Erdős* Jakab elnök, tolmácsolta szép szavakkal a bácskai zsidó tanítóság és az egyesület üdvözlét azon alkalomból, hogy ő Felsége a derék tanfelügyelőt érdemei elismeréseül rendjellel kitüntette. A tanfelügyelő szives jóakarattal fogadta a tisztelegést és meleg, igazán baráti szavakkal köszönte meg az üdvözlést. A másnapi kör-ülést megelőzőleg istentisztelet volt, melyen az ünnepi beszédet főtisztelendő dr. *Fischer* Mihály főrabbi ur tartotta, Isten áldását kérve a zsidó tanítóságnak Izrael javát előmozdító működésére és a fiókkör tanácskozására. — Először jártam ezuttal a Bácskában, nem csoda tehát, ha elragadtatva vagyok a vendégszeretet és szivesség ama fokától, melyben a zombori hitközség a kör-ülésre lerándult tanítókat részesítette. Igazán tejben-vajban fürösztöttek bennünket és kedvességük nem ismert határt. A vendéglátást *Pártos* Samu és *Brauner*

Adolf zombori tagtársaink rendeztek, kik már az állomáson vártak bennünket kocsikkal és elutazásunkig elhalmoztak szivességükkel. A tanítók mindegyike egy-egy hitközségi tagnál volt elszállásolva; minthogy pedig a hitközség elnökének nemrég történt elhunytja miatt bankettet nem adott, ebédre és vacsorára is gazdáink vendégei voltunk és hozzáteszem mindjárt, bőségesen ellátott, szívesen látott vendégei. A hitközség az ülés alatt a szünetben uzsonnával traktálta vendégeit, melyen persze az ételen kívül ital is volt, bácskai szokás szerint, bőségesen. Megérkezésünk estéjén a gyűlést megelőző napon vacsora után egy kerti helyiségben jöttünk össze ismerkedésre; ott mulatott velünk éjfélig a hitközség minden nevesebb tagja, ott a tanfelügyelő is, melegen érdeklődve egyesületünk ügyei iránt. Egyszóval igazi, hamisítatlan bácskai vendégszeretetben volt részünk és ez a Zomborban töltött órákat feledhetetlenné teszi.

Meghívó. A „Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága“ 1901. évi közgyűlését augusztus hó 19-én és 20-án d. e. 8 órakor Budapesten, a „Magyar Tudományos Akadémia“ I. emeleti felolvasó termében tartja. Előértekezlet augusztus 18-án, délután 5 órakor. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Titkári jelentés. 3. A tanítói fizetések szabályozása. Előadók: *Gábel Jakab* és *Száva János*. 4. Az ifjúság erkölcsi életének megóvása. Előadó: *Kovács Vincze*. 5. A szakszerű tanítóképzés és képesítés. Előadók: *Mohar József* és *Schön József*. 6. Pénztári jelentés. 7. Indítványok. A közgyűlésre az V. egyetemes tanítógyűlés kiküldötteit a tag-egyesületek képviselőit s az érdeklődőket tisztelettel meghívjuk. Budapesten, 1902. július 2. *Somlyai József*, h. elnök, *Hajós Mihály*, titkár.

Indítvány. Lederer Ábrahám a „Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága“ közgyűlésére következő indítványt adott be, melynek elfogadását biztosnak tartjuk: „Tekintve azt, hogy Kossuth Lajos születésének századik évfordulója ez év szeptember havában lesz, tekintve továbbá, hogy ugyancsak születésének századik évfordulója a jövő év október havában lesz Deák Ferencnek, indítványozom, hogy Kossuth Lajos és Deák Ferenc emlékezetét a magyar tanítóság üljön meg. Küldjön ki az Orsz. Biz. egy bizottságot, melynek az legyen a feladata, hogy a módokat megállapítsa s hogy összegyűjtse Kossuth Lajos és Deák Ferencnek azon munkáit, melyek paedagogiai vonatkozásuak.“ Ez indítványt különben Lederer Ábrahám már a lapunkban megjelenő „A kegyelet“ című cikkében is jelezte.

Az Eötvös-alap ez évi közgyűlését augusztus 18-án tartja a Magyar Tudományos Akadémia üléstermében. Ez idei főtárgya elnökválasztás lesz.

A BIBLIA KÖNYVEI.

TARTALMI ISMERTETÉS
BEVEZETŐ FEJEZETEKKEL
ÉS SZEMELVÉNYEKKEL.

KÖZÉP-, FELSŐBB LEÁNY- ÉS POLGÁRI FIU- ÉS LEÁNYISKOLÁK ZSIDÓ NÖVENDEKEI SZÁMÁRA.

IRTA: DR. WEISZBURG GYULA RABBI.

Singer és Wolfner könyvkereskedése Budapest, Andrásy-út 10.

Ára 1 korona 60 fillér.

SINGER és WOLFNER kiadásai

Budapest, Andrásy-ut 10.

Folytatás az előbbi lapról:

V. és VI. osztály.

	kor. fill.
Radó, Magy. olvasókönyv (az izr. tanítóegyesület kiadványa)...	1 30
Mendl, Deutsches Lesebuch bekötve	1 32
Mózes öt könyve, bekötve, kötetenkint 80 fillér, mind az öt rész egy kötetben	4 —
Imakönyv, (az izr. tanító-egyesület kiadványa) bekötve	— 80
Imakönyv, Deutsch Henrik fordításával, szótárral, vászonba kötve (az O. i. t. e. kiadv.)	1 20
Lakits Neiger-Kiss Áron, Földrajz bekötve	— 76
Tergina, Földrajz V. és VI. oszt. számára	— 50
Bárdos, Magyar nemzet története bekötve	— 52
Tergina, Magyar nemzet története	— 62
Füredi, Világtörténet	— 86
Székely, Számt. gyakorlókönyv bekötve	— 72
Ertl H., Természetráajz, kötve	— 68
Balázs J., Természettan, kötve	— 70
Irmey-Baló, Alkotmánytan, kötve	— 40
Pollák K., Elemi mértan	— 40
Mocnik—Orbók, Mértan kötve	— 48
Hóos, Dalkönyvecske. 2 füzet	— 34
Major Gy., Módszeres énekkönyv zsidó népiskolák számára. 2 füzet	— 60
Orbók, Egészségtan bekötve	— 40
Kogutovicz, Magyarország térképe	— 40

Könyvkereskedésünkben kapható minden bárhol és bárki által hirdetett iskolai tankönyv.

Hittani, kézi és tankönyvek.

Elemi, polgári és középiskolák számára.

Izrael könyörgései. Magyarra fordította Deutsch Henrik. 17-ik bőv. kiad. Iskolai kötés	— 80
az Orsz. izr. tanító-egyesület kiadványa	1 —
{Csinos vászonsarkú kötésben	1 20
{Vászonkötésben szótárral	1 20
Imakönyv. Hazai, templomi és iskolai használatra. Rendezte és kiadta az orsz. izr. tanító-egyesület, 21-ik kiadás, imarendi utmutatóval bővítve	— 80
Imakönyv, Szombati és ünnepnap iistentiszteletre a pesti izr. hitközség ifjusági templomában, összeállították a hitközség hittantanárai, bekötve	1 —
Az izr. hitoktatás vezérfonala, közös népiskolák növendékeinek használatára szerkesztette: Halász Nátán I. füzet I II. oszt. számára 8-ik kiadás kötve	— 50
II. füzet III IV. oszt. számára 8-ik kiadás kötve	— 72
Bibliai történet, függetlenül az izr. ünnepek és szertartások magyarázata izr. iskolák alsó és felső osztályai részére. Irta: Lerner Vilmos, I. rész kötve	— 60
II. rész. kötve	— 60
Zsidó vallástani vezérfonal, a közép és polgári iskolák I—II. osztálya számára. Szerkesztették: Halász Nátán és Schlesinger Sámuel, az I. oszt. számára, 3 kiad.	1 30
a II. oszt. számára I. kiad. kötve	1 20
Életforrás, vagyis Mózesi vallásban. Tanítóképezdek és középtanodák felsőbb oszt. számára. Irta: Deutsch Henrik. Négy füzet. Egy-egy füzet ára	— 80
Olvasmányok a bibliából, iskolai használatra. Fordították és jegyzetekkel ellátták: Schön D. és Stern A. I. rész. Zsoltárok 2-ik jav. kiad. ára	— 60
II. rész. Próféták, ára	1 20
A zsidó nép és irodalom története. Iskolai használatra írta dr. Goldberger Rafael, Negyedik kiadás.	1 40
Rendszeres zsidó vallás- és erkölcsstan. A pesti izr. hitközség tanterve nyomán az érett tanuló ifjuság számára írta: dr. Krausz Sámuel	2 —
Izrael énekei vagyis Zsoltárok. A klasszikai héber költészet aesztetikai méltatásával tanodai és magánhasználatra magyarra fordította Stern Mór, kötve	1 20
Josua és a bírák, iskolai használatra magyarra fordította Füredi Ignác, kötve	1 —
Salamon példabeszédei, iskolai használatra. Magyarra fordította Stern Mór, kötve	— 80
Mózes öt könyve, izrael. iskolák használatára. Magyarra fordította Deutsch Henrik. 5 rész, mindegyik külön-külön bekötve. Egy-egy rész ára	— 80